

Orgle v dekaniji Škofja Loka

2. del

ŽUPNIJA ŠKOFJA LOKA – SV. JAKOB

Župnijska cerkev sv. Jakoba

Župnijska cerkev sv. Jakoba je omenjena že leta 1271 in 1293, a je verjetno še starejša. Današnja cerkev je nasledek leta 1471 oblikovane dvoranske ladje in prezbiterija iz okoli leta 1524, medtem ko so čakati in visoki zvonik pozidali leta 1532. V začetku 18. stoletja so jo spet deloma predelali, notranjščino pa leta 1931 slogovno primerno obnovili. Po vojni so opremo dopolnili po načrtih Jožefa Plečnika in Toneta Bitenca z barvnimi okni Staneta Kregarja. Iz baročne dobe sta ohranjena dva oltarja in streba na zvoniku, preostala oprava je gotska. V ladji so ostanki fresk iz okoli leta 1471, na rebrastem svodu so sklepniki z grbi škofov in plemenitašev ter znamenji cebov. Slika Oljska gora je verjetno delo Franca Remba.

Cerkvenopravno je cerkev sv. Jakoba prvotno spadala pod župnijo Stara Loka; šele leta 1532 je postala vikariat in leta 1804 samostojna župnija; iz te se je leta 1848 izločila župnija Reteče, leta 1975 pa Suha.

Prvotne orgle

Stanko Premrl ima v svoji *Statistiki* podatek, da so že leta 1634 imeli orgle. Vendar o njih zaenkrat ne vemo ničesar bolj oprijemljivega. Verjetno je bil to pozitív.

Rumpllove orgle

Pred sedanjimi je župnijska cerkev sv. Jakoba imela dvomanualne, 15-registrske Rumpllove orgle, od katerih je ostala le omara. Kdaj jih je postavil, ni znano. Tudi ne vemo za dispozicijo. Vsi ohranjeni Rumpllovi instrumenti so enomanualne orgle. Zato si glede dispozicije lahko pomagamo z orglami, ki jih je leta 1858 naredil za samostansko cerkev Šentpavel v Labotski dolini. Orgle so sicer precej večje, pa kljub temu.¹

I manual

01 Burdon	16'	07 Flauto di corpo	4'
02 Principal	8'	08 Quinta	2 2/3'
03 Viola da Gamba	8'	09 Superoctava	2'
04 Salicional	8'	10 Mixtura III	2'
05 Octava	4'	11 Cornet IV	1 1/3'
06 Robrflöte	4'		

II manual

12 Eolina	8'
13 Copel dolce	8'
14 Dulciana	4'
15 Fugara	4'
16 Flauto d'amour	4'
17 Flageolet	2'

Pedal

18 Burdonbass	16'
19 Violonbass	16'
20 Octavbass	8'
21 Violonbass	8'
22 Posatine	16'

Organist Bernard Pirnat se je leta 1894 glede orgel pritoževal: *«Želeti bi bilo, da bi naša lepo opravljena farna cerkev dobila nove orgle vsaj z 18 spremeni, katerih jako potrebuje; sedanjih orgel pljuča, osrčje in drugi mehanični deli so že zelo opešali*

*Župnijska cerkev
sv. Jakoba v Škofji Loki
(Foto Dušan Koman)*

*vsled starosti. Za te se dobi malo več leka, da bi prišle v prvotni stan.*² Ko pa piše o župniku Ivanu Tomažiču, pa omeni: *»Želel je napraviti še nove orgle, katere so v resnici prepotrebne, a čas in drobiž mu tega nista dopustila.*³

Jenkove orgle

Zelo bogato dopisovanje za nove orgle hrani Zgodovinski arhiv v Škofji Loki. Ob njem si lahko ustvarimo kar dobro podobo o tem, kako je vse skupaj potekalo.⁴

Zdi se, da si je škofjeloški župnik dr. Janko Arnejc najprej dopisoval s Hugolinom Sattnerjem, ki mu je že leta 1926 poslal naslednje pismo:

Prečastiti gospod doktor!

Takoj po našem dogovoru sem pisal v Solnograd in tožil zaradi visokih cen. Prejel sem odgovor, da je nemogoče ceneje delati, in da imajo druge manj zmožne tvrdke še višje cene. – Te dni sem spet pisal gori in vprašal, če bi se napovedane cene ne dale omiliti? Čakam odgovora. – Slišal sem pa iz gotovega vira, da tvrdka kljub temu, da je v 4 letih naredila gotovo 40 novih orgelj, ne razpolaga s prebitki, da dosedaj še pri nobenih orgljah ni imela dobička in da zategadelj pri najboljši volji ne more ceneje delati.

Tvrdka sedaj postavlja v Ptuj pri minoritih nove orglje. Jaz in g. Premrl pojdeva tje na slavnost blagoslovljenja in tedaj Vam bom zamogel iz lastnega upogleda poročati o delamoznosti tvrdke.

Blagovolite tedaj še malo potrpeti, zraven pa pomisliti, da bodo Vaše orglje po načrtu »Cecilije« malone nove in vredne tega denarja. Potrudil se bom delati na kompromis, ker le tako se bo prišlo do cilja. Prvi vtis je bil neprijeten, ker je proračun presegel Vaš in moj kalkil. Toda zdaj, ko sem natančneje pomislil, da dobé orglje

1) pet novih,

2) štirinajst pa z mnogimi dodatki opremljenih registrov,

3) nov igralnik, ki reprezentira veliko svoto,

4) motor z ventilatorjem,

5) vsa sredstva za umetno igranje, sedaj se mi svota ne zdi več tolikanj pretirana, zlasti radi tega ne, ker ste sigurni, da dobite prvovrstne orglje, kakor se spodobi za mesto Škofjokoloko.

Dovolite tedaj, da dogovore s tvrdko nadaljujem; g. doktor pa revidirajte svoj kalkil in denarne viře, če bi vendarle bilo mogoče večjo svoto sestaviti za obnovo Vaših orgelj!

Posebnim spoštovanjem Vaši Prečastitosti vdani

Lj. 8/4 1926.

P. Hugolin Sattner

Že leta 1925 je Cerkveni glashbenik v članku Novo orglarsko podjetje opisal ustanovitev orglarskega podjetja Cecilija v Salzburgu. Proti koncu članka je zapisano: *»Družba je sedaj sklenila ustanoviti filialo tudi v Jugoslaviji in je v to svrbo v Ljubljani že najela delavnico, kjer prične z delom 1. avgusta t. l. Delavnica se nahaja Cesta na Rožnik 29. Prevzela se bodo nova dela, a tudi vsaktera popravila, zlasti postavitev*

prospektor iz cina ali cinka, ki so bili v vojni dobi odvzeti ... Na čelo filiale bo stopil g. Zakrajšek, Slovenec, roj. na Trebelnem pri Mokronogu, ki že 20 let deluje v orglarski stroki in je v njej popolnoma izvežban. Zbral bo okrog sebe vse pomočnike Milavčeve in druge orglarske pomočnike, ki se bodo hoteli tvrdki pridružiti, in tako navezal na lepo tradicijo mojstrov Goršiča in Milavca.⁵ Do ustanovitve je res prišlo, saj dve številki naprej med Raznimi vestmi beremo naslednjo vest: «Orglarsko podjetje "Cecilija" s centralno pisarno v Salzburgu-Parsch in podružnico v Wien-Klosterneuburg je ustanovilo orglarsko podružnico v Ljubljani, Cesta na Rožnik. Poleg omenjenega orglarskega podjetja izdelujejo orgle v slovenskih krajih: Anton Dornič v Radovljici, Franc Jenko v Mengšu, Ivan Kacin v Gorici (Piazza N. Tommaseo 29) in Josip Brandl v Mariboru.»⁶

Že čez tri dni je Sattner poslal župniku novo pismo:

Prečastiti gospod doktor!

Evo Vam odgovor tvrdke na moje pismo! 10.000 D smo že odbili, več pa ne bomo, ker kakor sem jaz od tukajšnjih strokovnjakov podučen, je po celi Evropi strašna denarna stagnacija. Jaz bi se usodil Vam svetovati, da sprejmete to ponudbo proti temu, da se monterji sami hranijo za časa postavljanja orgelj. Ako Cecilija sprejme ta pogoj, potem pa kar podpišite pogodbo in v jeseni imamo nove orglje, ki jih bomo slovesno inštalirali. Zabtevajte pa, da se celo delo tu v filijali izvrši, ker carine nikakor ne morete plačati.

Posebnim spoštovanjem Vaši prečastitosti vdani

Lj. 11/4 1926.

P. Hugolin Sattner

Čez dober mesec pa je šlo tretje ohranjeno pismo:

Prečastiti gospod doktor!

V Ptujtu sem se sešel z g. profesorjem Dollerjem, in ga prosil, naj preštudira dispozicijo Vaših orgelj in naj da kak svet, kako bi se prišlo do kakega rezultata. Njegovi nasveti se nahajajo v priloženem pismu, ki ga Vam pošljem.

Jaz sem sedaj storil, kar sem mogel, in Vam prepuščam zadnjo besedo.

Ptujske orglje so prekrasne in slavnost 9. maja je nadkriljevala vsako pričakovanje.

Velespoštovanjem Vaši Prečastitosti preudani

Lj. 21/5 1926.

P. Hugolin Sattner

Napoved v prvem pismu, da bosta šla Sattner in Premrl na kolavdacijo orgel na Ptuj, se je torej uresničila. Sattner je takoj poslal CG poročilo, v katerem med drugim pravi: «Antonacija je vseskozi značilna, izenačenje tonov dovršeno, učinek orgel v celoti mogočen, v detajlu presenetljiv. Drugi manual je zelo fin in nežen. Srečna je bila misel, da se je mikstura v II. manualu razpletla v tri registre, ker je dana možnost, zlasti s terco, izvabljeni iz orgel naravnost čudovite in dražestne, zvonke glasove.»⁷

Četrta pošiljka je kratko sporočilo na vizitki:

Proračun sem poslal v Solnograd s prošnjo, da naredijo novo ponudbo. Ako jo miso narediti, ni prav, ker to, kar so meni pisali, je bilo samo za mojo informacijo. Blagovolite torej v Solnograd pisati ponj.

Velespoštovanjem Vam prevdani

Lj. 29. 5. 1926.

P. Hugolin Sattner, Ljubljana

Očitno ni bilo s salzburško Cecilijo nič. Župnik dr. Janko Arnejc se je moral obrniti na Franca Jenka, ki se je med tem preselil iz Mengša v Ljubljano.⁸ Mojster, ki je na namig Franca Kimovca orgle pregledal, je poslal župniku pismo, v katerem predlaga popravilo Rumplovih orgel.

Št. Vid, 26. 2. 1927

Velečastiti g. župnik!

Z ozirom na razgovor z g. Dr. Kimorcem, glede Vaših orgelj, si usojam sporočiti sledeče:

Včeraj me je pot slučajno zanesla v Vaš kraj, sem si spotoma ogledal v naglici tudi Vaše orglje. Ker pa ni bilo časa, se oglasiti pri Vas Vam tukaj celo stvar nekoliko pojasnim, kako bi se dalo narediti.

- 1. Meh bi moral biti nov; in sicer bi se postavil na levi strani kora ob steni.*
- 2. Novi odvezeti register Principal.*
- 3. Vse orglje izprašene in lesene piščalke pokrpane. Mogoče tudi kak reg, namestiti z novim, kar sedaj v naglici pregledal.*
- 4. V slučajtu, da Vam manjka prostora za pevce, bi se dale orgle tudi nekoliko pomakniti nazaj.*

Druge malenkosti bi seveda pri eventualnem prevzemu dela natančneje pregledal. Stroški za to preureditev bi znašali približno 10.000 Din.

Prosim torej, ako kaj reflektirate na to preuredbo, me blagovolite obvestiti, in se potem natančneje pomenimo.

Pričakujoč sporočila ostajam z odličnim spoštovanjem

Fr. Jenko

Župnik Arnejc mu je takoj odgovoril:

Velecenjeni gospod France Jenko!

Prejel sem Vaše pismo, kjer mi razložite, kako bi popravili naše orglje. Odgovorim Vam na vse točke: 1. Meh mora biti nov, a ne ob strani na steni, ampak naravnost pod orglje postavljen, ker tako postavljen najbolj deluje. Mora pa biti seveda za pogon moderno praktično urejen. Vrbtega pa želim na vsak način tudi električni ventilator. 2. Principal izpopolnit kolikor ga manjka. 3. Kakor Vi svetujete ostale registre izprašiti in piščalke popraviti in eventuelno zamenjati z novim. 4. Orglje morajo na vsak način biti postavljene popolnoma na steno, da se prostor za pevce poveča.

Ali bi se ne dalo orglje pnevmatizirati in bi li to veliko stalo? Ventilator bi bil v orgljah in mislim, da se dobe taki, ki popolnoma tib tečejo.

Prosim Vas zato, da pridete enkrat skupno z gospodom Kimovcem semkaj, da se dogovorimo prav natančno in tudi orglje pregledamo; to je posebno zato potrebno, ker so za pol tona previsoko vglasaene. Rad bi dobil en natančen proračun, da ga predložim ordinarijatu, zato prosim Vas, da se čimprej potrudite priti k nam.

Z iskrenim pozdravom udani

župnik v Škofjiloki

Škofjaloka, dne 2. marca 1927.

Zanimiv je podatek o uglasitvi Rumplovih orgel.

Jenko je naredil predračun, ki se žal ni ohranil, vendar se zdi, da je vsa zadeva nekoliko zaspala. Župnik je šele čez eno leto pisal Francu Kimovcu:

Škofjaloka, dne 14. III. 1928

Prečastiti gospod kanonik!

V prigibu Vam pošiljam proračune za popravo naših orgel, katere nam je napravil Franc Jenko pred letom dnj. Ker smo sedaj dobili od naše posojilnice v ta namen 15.000 dinarjev se moramo čimprej dela lotiti. Upam tudi še drugo skupaj spraviti. Samo prosim Vas, da pregledate vsak osnutek ter nam sporočite, bi se li strinjali z njimi. Prosim Vas, če Vam je mogoče, da prideta z Jenkom enkrat skupaj semkaj, da se vsa zadeva dobro pretrese in končno pogodba sklene. Na vsak način bočemo orglje temeljito popraviti, seveda tudi na električni pogon. Ker se mora tudi pod pripraviti in suh les zato dobiti, se zadeva mudi, zato Vas prosim da nam ustrezete. Stroške bomo Vam radovoljno povrnili. Obenem obvestimo tudi Jenkota.

Z odličnim spoštovanjem Vam hvaležno udani

Jenkotove osnutke prosim mi vrnite!

(podpis) župnik

Kot omenja v pismu, je še isti dan pisal Jenku:

Škofjaloka, dne 14. marca 1928

Velecenjeni gospod Franc Jenko!

Že pred letom ste mi poslali proračune za naše orgle kako bi se popravile. Sedaj smo dobili prvi dar v ta namen od naše posojilnice in upam, da dobim še drugo skupaj. Poslal sem Vaše osnutke gospodu kanoniku dr. Kimovcu, da ju pregleda. Prosil sem ga tudi, da bi prišel enkrat v kratkem z Vami semkaj, da se domenimo in napravimo pogodbo. Treba bo tudi pod prej prenoviti in za orgle pripraviti, zato se zadeva mudi. Prosim Vas, da se zgovorita z gospodom kanonikom in čimprej prideta semkaj. Stroške Vam povrnemo.

Z odličnim spoštovanjem udani

(podpis) župnik

Očitno sta Kimovec in Jenko prišla v Škofjo Loko, saj je že 3. aprila 1928 Kimovec poslal naslednjo dispozicijo:

Dispozicija za nove orgle v mestni župni cerkvi v Škofji Loki.

I manual

1 Burdon	16'
2 Principal	8'
2a Burdon (iz št. 1)	8'
2b Flute harmonique (iz št. 2a + 6)	8'
3 Gamba	8'
4 Salicional	8'
5 Oktava	4'
6 Flauto traverso	4'
6a Salicet (event.)	4'
7 Mikstura V–VII (s terco)?	
7a Terca (iz št. 7)?	1 3/5?
8 Tromba (barmonična, nibajoča)	8'

II manual

9 Violinski principal	8'
10 Burdonček	8'
10a Flute d'amour (iz 10 + 14)	8'
11 Violina	8'
12 Dolce	8'
13 Vox coelestis	8'
14 Flauto amabile	4'
14a Dulciana (iz 12)	4'
14b Dubleta (event. oz.)	2 2/3' + 2'
14b Flattica	2'

Pedal

15 Violon	16'
16 Subbas	16'
16a Burdon (iz št. 1)	16'
16b Burdonal (iz št. 16)	8'
16c Bombarda (iz št. 8, event.)	16'

Zveze: man. II–I, supokt II–I, subokt. II–I, supokt. I. man., supokt. II. man., I man. – pedal, II man. – pedal, pedalna melodija: ped. – I. man.

Zbiralniki: P, MF, F, FF, Pleno. Op. supoktava v I man. ne pride v zbiralnike. Ena prosta kombinacija. Automatična pedalna mena. Generalni crescendo.

V Ljubljani, 3. aprila (1928).

Dr. Fr. Kimovec
škof. izvedenec

P. Hugolin Sattner
škof. komisar

Na hrbtni strani dispozicije so naslednja

Pojasnila

Pričujoča dispozicija je normalna potreba za cerkev in mesto, kakor je Škofja Loka.

Nekateri registri so označeni z besedo: eventualno. To pomeni, da niso neobhodno potrebni. Če bi se pa dobilo zanje kritje, bi bile orgle bolj popolne in bi se približale idealu, ki si ga mislimo za potrebe, kakršne bi Škofja Loka mogla imeti. Zlasti nerad bi pogrešal št. 6a, ki bi spremljanje petja na I manualu zelo poživilo. Št. 7a je tudi zelo hvaležna, ker s št. 6 izborno posnema zvonček. Št. 14b bodisi prva, bodisi druga bi II manual zelo poživila in mu dala blišča. Št. 16c bi pa tisto mogočnost, ki jo Tromba (št. 8) daje manualu, prenesla tudi na pedal in bi zlasti za večje slovesnosti, velike praznike dala orglam posebno veličastno izrazitost. Priporočiti bi bilo to tudi zaradi tega, ker leži Škofja Loka ob železnici in je mojster, ki mora št. 8 in eventualno št. 16c vsaj enkrat, dvakrat na leto uglasiti, vedno pri roki. Ob taki priliki orgle tudi sicer pregleda in kake malenkosti uredi.

Opozarjam še na »pedalno melodijo«. To je aparat, ki napravi, da organistu, ki ni večš pedala, ali ima bolno nogo ali kakorkoli na pedal ne more igrati, pedal sam od sebe, avtomatično kar na manualu poje. Najnižja od pritisnjenih manualnih tipk vselej igra tudi pedal. Tako npr. pri šolskih mašah učitelj, ki pač zna igrati na harmonij, ne pa na pedal, igra na orgle, kakor je rajen na harmoniju: pedal se mu pa sam od sebe pravilno oglašča.

V Ljubljani, 3. aprila 1928.

Dr. Fr. Kimovec

Zanimiv je opis pedalne melodije.

Že naslednji dan je Kimovec poslal župniku bolj osebno pismo:

Prečastiti gospod doktor!

Pošiljam načrt za nove orgle in izjavo. Mislim, da boste z izjavo zadovoljni, z orglami pa tudi, če jih boste dali po priloženi dispoziciji napraviti. Cena bi bila za orgle same brez omare in ventilatorja kakih 145–150 tisoč Din. Omara pač kakršna bi bila 12–15 tisoč Din, ventilator kakih 7.000 Din. Eventualni registri morda kakih 15–18 tisoč Din ali pa še malo manj. Zelo bi se podali vsi štirje.

Glede omare bi se dalo morda le tako urediti, da bi se stara pridržala in bi se na strani komponirala dva stranska dela, ki bi staro omaro flankirala. Potem bi se ne bilo niti treba truditi, da bi se kaj enakega v stilu ustvarilo. Lahko bi se celo poudarilo, da je glavna stvar stara omara, stranska dela pa sta nastala samo iz praktične potrebe.

Morebiti bi – če smem, ne da bi poznal razmere oz. možnosti – sestavili iz vseh strank v župniji odbor, ki bi se zavzel za orgle in nabiral, da bi se tako prav vsi sloji in ljudje do zadnjega pritegnili. Sicer pa mislim, da ne bo kaj odpora. Vračajoč sem se v artu razgovarjal z ljudmi o svojem potu in jim stare orgle že tako popisal, da je morala vsakomur želja po kakšni reparaciji poiti. Videti so bili vsi čisto za to, da

*se nove narede. Ker sem mislil na to, da bodo o tem vsi slišali, tudi ljudje, ki ne gre-
do v politiki in delu z Vami, sem nalašč poudarjal, da sem bil klican za to, da povem,
kako naj bi se orgle popravile, pa da sem Vam to popolnoma odsvetoval, ker bi se s
popravljanjem reklo denar zapravljati.*

*Točen proračun bi Vam mogel dati samo mojster. Saj Vam lahko posebej izraču-
na za glavno delo, posebej pa še pridatek za eventualno razširjeno dispozicijo.*

*Prav lepo pozdravljam in želim najlepšega uspeha pri tem važnem in res skrajno
potrebem delu.*

4. 4. 28.

Kimovec

Iz pisma je jasno razvidno, da je bila Kimovčeva zamisel, da se raje postavijo nove
orgle, kot pa popravijo Rumplove.

Poleti 1928 je dr. Janko Arneje šel za župnika na Trstenik, v Škofjo Loko pa je
prišel Jernej Podbevšek. Zato je zadeva spet za eno leto zaspala. Po tem času se je
župnik obrnil za mnenje na Hugolina Sattnerja, ki mu je takole odgovoril:

Preč. g. mestni župnik!

*Dispozicija, ki sta jo naredila z g. kan. Dr. Kimovcem, je res prav dobra, in ško-
da bi bilo na njej kaj spremeniti. Ampak Dr. Kimovec se ne ozira na troške, naročnik
mora pa tudi te imeti predočmi. Za ta slučaj lahko izpustite na dispoziciji: 6 a),
mikstura 7 tudi zadostuje čvetera brez terce 7 a), 8, 14 a), 14 b), 16 c) in generalni
crescendo. Tromba in Bombarda so jezičniki, ki so takoj razglašeni; dajo sicer
orgljam blesk, prebije se pa tudi brez njih.*

*Orglje bi kljub temu imele na zbiru mnogo lepib spremenov in bi bile dostojne tudi
v tej sestavi vaše župne cerkve.*

V Ljubljani 13/6 929.

P. Hugolin

Na začetku leta 1930 je Franc Jenko poslal župniku naslednje pismo:

Št. Vid nad Ljubljano, 24. 1. 1930

Velečastiti g. župnik!

*V prilogi pošiljam proračun za nabavo novih orgel v Vašo cerkev. Dispozicijo sem
prikrojil po svoje, ker upam, da bi ta najbolj pasala, sicer se pa ta še lahko spremeni,
ker glavno je število registrov glede cene, potem je pa vse eno ali tak ali tak.*

*Omaro sem ustavil kar v proračun, ker staro se nikakor ne bo splačalo flikariti.
Prvič je premajbna za novi verk in bi jo bilo treba štukariti, drugič pa bi to stalo sko-
ro toliko, kot če se dela nova.*

*Ako bi Vam cena bila le previsoka, bi se za silo dalo še par registrov zmanjšati,
vendar pa bi bilo najbolje, da ta v celoti ostane.*

Pričakujem cenjenega naročila in bilježim z odličnim spoštovanjem udani

Fr. Jenko

Na posebnem listu je proračun, iz katerega je razvidno, da je poleg 16 izvornih registrov orglar upošteval skoraj vse drugače:

Št. Vid nad Ljubljano, 24. 1. 1930.

Proračun za nove orgle v mestno župno cerkev v Škofji Loki.

Celotne orgle z 22 pojočimi spreminjivimi in vsemi pritisklinami, ter ventilatorjem in cerkvi primerno ne preveč komplicirano omaro napravim cerka 8 mesecev po prejemu naročila za pavšalni znesek Din 180.000 Stoosemdesettisoč.

Za solidno izdelavo, prvovrsten suh les jamčim, kakor tudi za vsa eventualna popravila za dobo 5 let, razen če je vzrok poškodbe vlaga ali kaj sličnega.

Prevoz orgel iz delavnice, ter napeljavo električnega toka oskerbi naročnik.

Plača se v obrokih, ki se določijo ob odaji dela.

Fr. Jenko (Žig)

Na posebnem listu je ponudba s predlagano dispozicijo:

Št. Vid nad Ljubljano, 24. 1. 1930.

Oferta za nabavo novih orgel v mestno župno cerkev v Škofji Loki.

Dispozicija

I manual

<i>1 Principal</i>	8°
<i>2 Burdon</i>	8°
<i>3 Tibija</i>	8°
<i>4 Gamba</i>	8°
<i>5 Koncertna viola</i>	8°
<i>6 Salicional</i>	8°
<i>7 Cevna flauta</i>	4°
<i>8 Oktava</i>	4°
<i>9 Mikstura 4-6 vrstna</i>	
<i>10 Tromba</i>	8°

II manual

<i>11 Violinski principal</i>	8°
<i>12 Burdonček</i>	8°
<i>13 Flute d'amour</i>	8°
<i>14 Dolce</i>	8°
<i>15 Vox celestis</i>	8°
<i>16 Dulciana</i>	4°
<i>17 Traverz flauta</i>	4°
<i>18 Harmonia aetherea 4 vrstna</i>	

Pedal

<i>19 Violon</i>	16°
<i>20 Subbas</i>	16°
<i>21 Pianobas</i>	16°
<i>22 Bordunal</i>	8°

Sledijo običajne zveze in zbiralniki, ki jih nudi pnevmatični sistem.

Anton Dernič, orglar v Radovljici, je iz Slovenca zvedel za prenovitev orgel v Škofji Loki in poslal naslednje pismo:

Radovljica, dne 15. Aug. 1930

Častiti župni urad v Škofjiloki

Kakor berem v Slovenscu z dne 14. t. m. ste oddajali dela za prenovitev cerkve po konkurenčni obravnavi, kar pa pri oddaji orgel ni pravilno. Jaz bi Vam napravil orgle z dvema manuali in pedalom z 22 timi registri in električnim ventilatorjem za ceno 138.000.- (Sto osem in trideset tisoč din.)

Torej izdaste tu 42 tisoč mogoče za kake bonifikacije.

Z spoštovanjem

Anton Dornič

Ogledate labko orgle v Št. Vidu pri Lukovici z 11 registri za Din. 55.000.

Župnik je omenil Dorničevo ponudbo Kimovcu, ki mu je zelo jasno in neposredno odgovoril:

Carissime!

Zelo mi je žal, da v petek ne morem priti. Jutri namreč odidem v Ptuj, kjer ostanem do svečnice (duborne vaje).

Glede orgel tole: Dispozicija je umerjena, pač po potrebah cerkve in sedanjih glasbenih zabedah. Ni nič luksurioznega, ampak vse se bo prav dobro porabilo. Cena gotovo ni pretirana. Seveda Dornič napravi orgle ceneje. Toda to bo instrument, da ga nikoli ne boš vesel. Pred kratkim sem gledal njegove orgle v Št. Vidu pri Brdu, ki jih je postavil kot nekako reklamno delo, da bi zopet do veljave prišel. Moral se je že iz tega vzroka potruditi. Pa Ti čisto labko rečem, da – kolikor se spominjam – niti enega tona v vseh orglah menda nisem našel, ki bi bil tak, kakor si ga človek (želi) in kakor bi moral biti. Saj jaz Dorniču vse dobro privoščim, tudi to, da bi zopet kaj zaslužil. Toda cerkvam pa Dorniča prav gotovo ne privoščim. Na Brezjah imajo njegoro največje delo, tik pred vojsko narejeno: veliko poprav je že bilo potrebnih, pa so na to pripravljani, da bodo v doglednem času morali zrtvovati kakih 100.000–120.000 Din, da se večno nagajanje odpravi. Isto je z orglami v Št. Vidu nad Ljubljano, kjer se dekan tudi pripravlja, da približno enako vsoto nese brez potrebe v Savo. Videl sem njegove orgle v Solkanu leta 1929, postavljene so bile leta 1928. Pa so imeli harmonij na koru, ker orgle sploh niso funkcionirale, niti toliko, da bi vsaj za silo mogel poskusiti, kakšen glas imajo. Klicali so ga, naj pride popravljat in urejat, ker mu sicer zadnjega zneska ne izplačajo, pa niti odgovora ni. Do orgel sem prišel samo tako, da dekana ni bilo doma, ker sicer nikogar blizu ne pusti. Seveda, tako katastrofo težko kdo svetu razkazuje. Toliko Ti še rečem, da bi jaz Dorničevih orgel niti zastonj ne maral v cerkev oziroma, če bi imel alternativo pred seboj, ali Dorničeve orgle ali pa se moram odkupiti, rajši Dorniču kar zastonj dam deset, pa tudi več tisoč dinarjev, samo da mi cerkev v miru pusti.

Orgle so bile zadnji čas nove v Sloveniji (oziroma v ljubljanski škofiji): v Domžalah 19 registrov, cena mi ni več v spominu; v Kočevju 29 registrov, cena menda nekaj nad 230.000 Din; v Preski, če se ne motim, 12 registrov, cena krog 50.000 Din, če se prav spominjam; zelo nizka, ker je omara stara, dalje nekaj registrov starih porabljenih. Zdaj se delajo orgle za Črnuče z 18 registri, za ceno ne vem; pogodba je sklenjena za vodiške orgle s 27 registri, cena brez omare 186.000 Din, z omaro pa bodo nad 200.000 Din. Med temi registri je pet kombiniranih, tako da bi smeli računati pravzaprav 24 oziroma 25 registrov. Pa bi v Vodicaх vsaj en register še pridjali in ga skoro gotovo tudi še bodo. Seveda tam tudi ni ršlet električni pogon, kar pri vas, mislim, je.

Toliko v naglici. Ali bi se ta seja ne dala preložiti na poznejši čas? Ker bi Ti prav rad ustregel.

Prav lepo pozdravljam!

Kimovec

Orgle v Belgradu, 12 registrov z električnim ventilatorjem nekaj nad 100.000 Din. Male orglice pri Sr. Luciji pri Sušaku 9 registrov (1 kombiniran med njimi, en manual) 60.000 Din.

Župnik Podbevšek je hotel imeti še en predračun in se je zato obrnil v Maribor na Josipa Brandla, ki mu je poslal naslednje pismo:

Maribor, 5. 1. 1931.

Velečastiti Župni urad, Škofja Loka.

Na Vaš cenj, dopis od 18. 12. 1930 Vam vljudno sporočam, da je cena novim registrom Din 8.000.- to je 176.000.- električni ventilator pa stane Din 8.000.-, ob enem s pripravo za nožni pogon.

Cena se razume franko kolodvor Maribor. Med gradnjo v cerki dobe monterji brano in stanovanje od g. naročiteljev. Za instrument se bo uporabil najboljši material, lep, suhi les in prvovrstne zlitine.

Prosim, da blagovolite oprostiti, mojemu poznemu odgovoru, bil sem na potovanju, zato nisem mogel poprej odgovoriti.

Priporočam se in beležim z odličnim velespoštovanjem

Josip Brandl

Župnik je moral omeniti Derničevo ponudbo v pismu Jenku, ki mu je odgovoril nekoliko zagovarjaje:

Št. Vid nad Ljubljano, 10. 2. 1931

Velečastiti g. župnik

Škofja loka

V prilogi pošiljam zabtevano kopijo od lanskega leta ofererano Vam dispozicijo, ter pripomnim sledeče:

Od lanskega leta so se cene lesu res nekoliko znižale in s tem v zvezi ni ravno zapriseženo, da tudi jaz, v ceni ne bi kaj popustil, seveda toliko ne, kot je g. Dernič ofereiral. Tudi sem jaz to oferto napravil le kot formalnost, ker predno se delo prevzame, je to treba bolj natančno zabeležiti, ker je v tem velika razlika, koliko in kakšen material se v orgle ustavi, ter tudi kakšne mere imajo piščali, ker jaz lahko napravim iz istega materiala mesto 2 skoro 3 registre. Kadar boste toraj prišli do končnega sklepa, bom jaz že dal definitivno številko, seveda ne na škodo orgel, na mojo odgovornost, na drugo pa tudi labko.

Se priporočam in bilježim z odličnim spoštovanjem udani

Fr. Jenko

Septembra 1931 sta župnik in Jenko podpisala dokončno dispozicijo oziroma pogodbo:

Št. Vid 10. 9. 1931

Dispozicija in popis snovi, iz katere bodo napravljene nove orgle v mestno župno cerkev v Škofji Loki.

Dispozicija	Ima piščalk iz			
	cinka	cina	lesa	skupaj
<i>I manual</i>				
Principal 8'	24	44		68
Bordun 8'		44	24	68
Koncertna viola 8'	36	88		124
Salicional 8'	24	44		68
Oktava 4'	24	44		68
Čevna flavta 4'	24	44		68
Mikstura 4-5 vrstna	48	212		260
Tromba 8' mešana iz cinka, cina, bakra in medi				68
Flartica 2'		56		56
<i>II manual</i>				
Violinski principal 8'	24	44		68
Flavta amabile 8'	24	36	12	56
Dolce 8'	24	44		68
Celestis 8'	12	44		56
Dulciana 4'	12	56		68
Traverz flavta 4'	24	44		68
Mikstura 3 vrstna	24	168		192
<i>Pedal</i>				
Violon bas 16'			27	27
Subbas 16'			27	27
Oktav bas 8'			27	27
Bordun bas 8'			12	12

K temu 7 normalnih zvez, 5 zbiralnikov, 1 prosta kombinacija, gumb za super oktavo, izven Tutti in pedal automat.

Lice orgelske omare ostane staro, kakor tudi okraskov, samo da se ista po potrebi poveča, na obe strani enako.

Igralniik se dostavi spredaj pred orgle, katere dobijo pnevmatično funkcijo, sapniki na stožce. Meh na gube bo dobival sapo od elektro ventilatorja, posebej pa za silo tudi z nogo.

Celotne orgle izvršim v teku 6 mesecev, po odobritvi tega popisa za paršalni znesek Din 145.000 (stopetinsitridesettisoč) ter jamčim za solidnost izdelka, kakor tudi za vsa eventualna popravila za dobo 3 let, razen če je vzrok poškodbe vlaga ali kaj sličnega, kakor tudi uglaševanje jezičnikov.

Cerkveno predstojništvo pa poskrbi prevoz orgel iz delavnice v cerkev, napeljavo toka za motor ter plačilo v gorenjem znesku, in sicer ob prevzemu dela 30.000 Din po potrebi med delom 30.000, ostanek ob prevzemu orgel, razun male svote, katera ostane kot jamstvo.

Za točno izvedbo jamčijo spodaj podpisani.

Št. Vid 10. septembra 1931

Fr. Jenko

Pozimi 1931/32 oziroma spomladi 1932 so bile orgle narejene in postavljene. Ohranjeno je vabilo na predstavitev orgel:

Predstojništvo župne cerkve v Škofji Loki vljudno rabi na cerkven koncert, ki bo v nedeljo, 12. junija 1932, v prenovljeni župni cerkvi. Sodelovali bodo: stolni kanonik dr. Fr. Kimovec, profesor Matija Tomc ter domači cerkveni petski zbor. Začetek točno ob petih popoldne. Spored koncerta: 1. J. S. Bach, Preludij in fuga v G-duru (orgle); 2. Razlaga orgel (dr. Fr. Kimovec); 3. a) S. Premrl, Sr. Cecilija; b) F. Kimovec, Oče naš; 4. M. Reger, Tokata in fuga v G-duru (orgle); 5. a) A. Jobst, Marijino Vnebozvetje; b) H. Sattner, Zdrava (Drosper iz oratorija Assumptio); 6. I. Hladnik, Slovesna medijgra (orgle); 7.a) M. Železnik, Pridi, Rešenik sveta!; b) A. Vavken, Pastirci, kam hitite?; c) M. Tomc, Kristus Kralj; 8. M. Tomc, Preludij in fuga v E-duru (orgle). Vstopnina: Sedeži po 10, 7 in 5 Din, stojšče 2 Din. Predplačila se hvaležno sprejemajo.

Koncert se priredi največ za to, da se občinstvu v polni krasoti razkažejo nove orgle, ki jih je izdelal mojster Franc Jenko v Št. Vidu nad Ljubljano za župno cerkev v Škofji Loki leta 1932.

Ime registra, velikost v čevljih, značaj registra, število piščalk, snov, iz katere so piščali.

I manual – spodnje, glavne orgle.

1. Principal 8' – načelnik, gospodar (ima piščali v ospredju) – 68 – 24 cink, 44 cin.
2. Salicional 8' – rbova piščal, jasen, malo šumeč glas – 68 – 24 cink, 44 cin.
3. Koncertna viola 8' – dvovrstne gosli z valujočim glasom – 124 – 36 cink, 88 cin.
4. Burdon 8' – črnrlj, pokrite piščali, temen glas – 68 – 44 cin, 24 les.
5. Tromba 8' – kakor trobenta pri godbi na pihala – 68 – jezički iz medí, noge iz cinka, ostalo iz cina in bakra.
6. Oktava 4' – glas kakor principal, le 8 tonov višji – 68 – 24 cink, 44 cin.
7. Črna flauta 4' – piščalka, žir, svetel, mehek glas – 68 – 24 cink, 44 cin.
8. Mikstura – 4-5-vrstna mešanica, vsaka vrsta višji glas, dela velik šum – 260 – 48 cink, 212 cin.
9. Flautica 2' – 8 tonov višje kakor flauta – 56 – vse iz cina.

II manual – zgornje, male orgle.

10. Violinski principal 8' – goselni principal – 68 – 24 cink, 44 cin.
11. Dolce 8' – sladek, tib, silno nežen, božajoč glas – 68 – 24 cink, 44 cin.
12. Vox coelestis 8' – nebeški glas, zelo nežen, valujoč glas kakor iz daljave – 56 – 12 cink, 44 cin.
13. Flauta amabile 8' – ljubka piščalka, zelo mehek glas – 56 – cink, cin in les.
14. Traverzna flauta 4' – počezna piščal, živo žvižgajoč glas kakor flauta pri godbi – 68 – 24 cink, 44 cin.
15. Dulciana 4' – 8 tonov višje kakor dolce (št. 11) – 68 – 12 cink, 56 cin.
16. Mikstura – 3-vrstna mešanica, kakor št. 8 – 192 – 24 cink, 186 cin.

Pedal – igra se z nogami.

17. *Violon bas 16' – kakor bas pri godalih – 27 – les.*

18. *Subbas 16' – tib, pokrit, temen glas – 27 – les.*

19. *Oktav bas 8' – 8 tonov višji – 27 – les.*

20. *Burdon bas 8' – značaj kakor št. 4 – 27 – 12 les, 15 iz št. 18.*

V 20 pojočih registrih je skupno 1517 piščali. – Poleg teh registrov je: 7 normalnih zvez, 5 zbiralnikov, 1 prosta kombinacija, gumb za superoktavo in pedalni avtomat.

Poročilo v Cerkvenem glasbeniku o novih orglah v Škofji Loki so podpisali Matija Tome, Msgr. St. Premrl, P. Hugolin Sattner in dr. Fr. Kimovec, vendar je iz sloga razvidno, da ga je napisal Kimovec:

Župna cerkev sv. Jakoba je dobila nove Jenkove orgle s sledečo dispozicijo:

<i>I manual</i>		<i>II manual</i>	
01 <i>Principal</i>	8'	10 <i>Violinski principal</i>	8'
02 <i>Burdon</i>	8'	11 <i>Flauto amabile</i>	8'
03 <i>Salicional</i>	8'	12 <i>Dolce</i>	8'
04 <i>Koncertna viola</i>	8'	13 <i>Vox coelestis</i>	8'
05 <i>Oktava</i>	4'	14 <i>Flauto traverso</i>	4'
06 <i>Cerna flarta</i>	4'	15 <i>Dulciana</i>	4'
07 <i>Flartica</i>	2'	16 <i>Mikstura III</i>	2'
08 <i>Mikstura V</i>	2 2/3'	<i>Pedal</i>	
09 <i>Tromba</i>	8'	17 <i>Violon</i>	16'
		18 <i>Subbas</i>	16'
		19 <i>Oktavni bas</i>	8'
		20 <i>Burdonal (iz št. 18)</i>	8'

Zveze: man. II-I, superokt. II-I, subokt. II-I, superokt. v I. man., superokt. v II. man., superokt. I še posebej za pleno, jezičnik – za pleno.

Zbiralniki: p, mf, f, ff, tutti.

Ena prosta kombinacija: nogavnica za 'crescendo'; avtomatična pedalna mena (proč). Sapni pritisk 82 mm, meh na električni pogon (ventilator).

Orgle odgovarjajo izredno točno. Glas je gladek, jase, živ, brez usakršne trdote, polne orgle so mogočne. Posamezni izpremeni (registri) svojemu značaju ne ustrezajo samo na splošno, ampak ga iz večine kažejo kar v vzorni popolnosti. Principala se prijetno dopolnjujeta; na I. manualu je širok, krepek, nekoliko oblasten, na II. manualu pa gladek, svetel, mnogo bliže staremu labnemu, zaželenemu italijanskemu ko novejšemu, nekoliko okorno ostremu nemškemu. Lepa osvetlitev, olajšava prvega je. Burdon je voljen, poln, ne pretemen in pregost. – Zajemljivi sta obe štiričevljski flarti; črna flarta 4' je zelo mehka, gosta, pa vendar svetla, brez

tistega navadno nekoliko nadležnega mačjega pibanja, ki ga napravi terca, iz cerke, v pokrov vdelane se porajajoča. Tu so namreč cerke v vsej dolžini v piščal naznotraj obrnjene, zato se nersčena terca omili in nekam vase zamišljeni glas je veliko bolj voljan. Flauto traverso 4' je pa veselo žvižgajoča, labna, poskočna. – Flauto amabile 8', ki ima dvojne ustnice (labij), je zelo polna, pa mehka, za podlogo spremljanju izvrstna. – Flautica 2' ima silno okrogel, ljubeč, živahen, izredno nežen glas, tako da je za najrazličnejše kombinacije na vso moč porabna.

Med režočimi izpremeni je najočitnejša koncertna viola 8', iz dveh vrst piščali: iz široke gamba in ožje, tudi že labirane viole da gamba; mojster je resnično dosegel široki, zgneten, presenetljivo zadeti violin glas; v nižjih legah zveni ko gost orkestralni cello. – Salicional 8' je na koru, ker je tik za ušesi, nekoliko režoč; v cerkvi pa kar pravešen. – Dolce 8' – kakor mora biti – v zlati sredi med goslimi in flautami. – Vox coelestis 8', nekoliko višje uglašena, je šumeča, pa zelo nežna eolna. Oba izpremena se zlivata v tak izrazit nežen, pa hkrati poln glas, ki mora celo načelnega nasprotnika tega izpremena zadovoljiti. To ni tiste vrste vox coelestis, ki poslušarca vznemirja, ko mu kakor komar s svojim tenkim glasom nadležno na uho brenči, da se je človek boji, še preden jo sliši, marveč je iz dveh vrst sestavljen izpremen, ki zveni kakor polne orgle iz velikanske dalje in je prav zaradi svoje prtajene polnosti na vso moč prijazen in poraben. – Dulciana 4' je tiha, ponižna stvarca, pa vsak drug izpremen silno poživi, kar pozlati. – Miksturi sta dve: v I. manualu je peterovrstna, zelo obzirna, polna; v II. manualu svetlejša, bolj živa. – Jezičnik tromba 8' je narejena na francoski način, zelo ostra, učinkovita, prodirna.

Jenkove orgle iz leta 1932 (Foto Dušan Koman)

Pedal je mogočen; tvorijo ga: sijajni, široki violon 16'; mehki subbas 16'; krepki oktavni bas 8' in zelo porabni, voljni burdonal 8'.

Zelo dobro je, da ima tudi II. manual miksturo; z njo dobi I. manual dobro nasprotje, pa tudi polnimi orglam daje svetel, jasen blišč. Hvalevredno je tudi to, da se oba manuala po značaju dobro ločita; zgornji je v plenu jasen, tenek, lahki, spodnji pa gostejši, širok, polni.

Pozabiti ne smemo omare, ki je ostala, pa je za nove orgle zgledno prirejena. Stara baročna omara je bila namreč zelo spretno izdelana v bogato gotsko arhitekturo; vitko se je pela pod nizki obok nad seboj. Da se njena samostojnost popolnoma obrani, je ostala, kakršna je bila, in se njeni členi – kakor je bilo doslej običajno – niso razmieknili na strani, da bi tako iz vitke, kvišku kipeče arhitekture postala široka, nizdol težeča, ampak na obe strani sta se ji pridejali arhitektonsko in slogovno nevtralni, nekoliko nazaj umaknjeni mreži, ki vitkost sredine le še poudarjata, takoda je celotna skupina danes brez dvoma lepša in bolj učinkovita, kakor je bila pred razširitvijo. Ta srečni domislek si bo tudi za druge podobne primere treba zapomniti.⁹⁾

Čez pol leta je orglar Franc Jenko poslal dokončni obračun za škofjeloške orgle:

Št. Vid nad Ljubljano, 25. II. 1933.

Velečastiti g. župnik, Škofja Loka.

Tu pošiljam izvleček računa za dohavljenе orgle ter prosim, da pregledate, če se vse ujema z Vašimi vknjižbami. Obenem pa prosim, da mi kolikor največ mogoče pošiljate, čeprav male zneske, ker sem v njih zadregab za gotovino.

Dobava:

Orgle:	145.000 Din
Harmonij	4.000 »
Prospektne piščali	500 »
Skupaj	149.500 Din

Na račun prejel:

30.10.31 nakazilo iz Kostanjevice	30.000 Din
9. 1.32 v gotovini	11.300 »
6. 3.32 »	35.000 »
12. 6.32 43 1/2 kg starega cina	870 »
15. 6.32 v gotovini	2.000 »
10.11.32 »	6.000 »
8.12.32 »	3.600 »
31.12.32 »	4.000 »
Skupaj	92.770 Din
Račun	149.500 Din
Plačano	92.770 »
Ostane v moje dobro	56.730 Din

Šestinpdesettisočsedemstotrideset.

*Ako v teku treh tednov ne dobim reklamacije, sklepam, da je račun v redu.
Z odličnim spoštovanjem vdani F. Jenko*

Prvo zapisano novico o škofjeloških orglah imamo ob njihovi 60. obletnici. Andrej Prosen je v Cerkvenem glasbeniku poročal: *«Iz starih listin, ki jih brani Zgodovinski arhiv v Škofji Loki, je razvidno, da o prvih orglah ni veliko podatkov. Velikokrat so jih obnavljali in popravljali, v drugi polovici 19. stoletja pa so bile že v zelo slabem stanju. Zato je nastala potreba po novih orglah, ki jih je župnijska cerkev sv. Jakoba po raznih pripetljajih tudi dobila leta 1932. Dispozicijo za nove orgle sta načrtovala F. Kimovec in H. Sattner, orgle pa je naredil mojster F. Jenko, ki je dispozicijo rablo predelal. Kot zanimivost naj omenim, da se je od starih orgel obranil osrednji Rumplov del in še nekateri okraski. Orgle je občinstvu na slovesnem koncertu 12. junija 1932 predstavil dr. F. Kimovec, ki jih je pohvalno ocenil. Dejal je, «da odgovarjajo točno, njihov glas pa je jasen in gladek». – In kako je z orglami danes? – Po temeljiti obnovi, ki jo je leta 1990 opravil Anton Jenko, orgle še vedno dobro služijo svojemu namenu. To je dokazala tudi Angela Tomanič, ki je ob jubileju izvedla koncert. Na koncertu, ki je bil 22. novembra 1992, je Angela Tomaničeva igrala naslednje skladbe: J. Trošt, Fanfara: J. S. Bach, Sei gegrüßet Jesu gütig; V. Bellini, Sonata per organo; Anonimus s Krka, Sonata; T. Dubois, Chant pastoral; F. Mendelssohn, Preludij in fuga v c-molu; za sklep pa nam je zaigrala še Toccato v b-molu francoskega skladatelja E. Gigouta.»¹⁶*

Uršulinska cerkev

Uršulinska cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja je bila zgrajena leta 1393 pri samostanu klarisinj, ki ga je leta 1351 ustanovil Otokar Blagoviški, župnik v Kamniku, in mu leta 1358 podaril 37 kmetij. Leta 1660 je cerkev s samostanom zgorela, nakar so jo do leta 1669 obnovili. Cerkev ima lepo baročno opremo, dva vzorna rokokojska oltarja, nekaj umetniških nagrobnikov ter Franketove in Langusove slike. Ko je bil red klarisinj, ki so v samostanu vzdrževale šolo, leta 1782 ukinjen, je država poslopje in cerkev prepustila uršulinkam. Leta 1892 so prenovili cerkev in grad, pri katerem so postavili nove objekte. Grajska kapelica je posrečena stavba iz 18. stoletja z lepimi vloženiimi oltarji in sliko sv. Ane, ki jo je leta 1737 naredil Tommaso Basso.

Rumplove (?) orgle

«Dolga leta je veljalo mnenje, da sedanje orgle v uršulinski cerkvi v Škofji Loki izvirajo še iz leta 1634. Tega leta naj bi bile postavljene v župnijsko cerkev v Stari Loki ter z nabavo novih Goršičevih orgel prenesene k nunam. Najsi sedanji instrument v uršulinski cerkvi izgleda še tako imenitno – podobnega primera poslikave celotne zadnje strani orgelske omare v Sloveniji nimamo nikjer več, – to vendar niso orgle, ki jih kronika omenja. Sedanje orgle utegnejo najverjetneje biti še eno izmed nepotrjenih del Petra Rumpla. Postavitev igralnika z manubriji, oblika orgelske omare in težnja k poslikavi le-te na takšen način, drobno okrasje na pročelju orgel – vse to nas

*Uršulinska cerkev
Marijinega brez-
madežnega spočetja
v Škofji Loki
(Foto Dušan Koman)*

pripelje nekako v sredino 19. stoletja. Glede dispozicije registrov si skorajda ne moremo več pomagati, saj je bil ta čudovit instrument tako predelan, da iz obstoječega stanja skorajda ne moremo več razbrati prvotne zamisli. Romantični registri, ki sta jih narekovala moda in okus preteklih desetletij, kaže zvočno podobo tega klasicistično zasnovanega glasbila ... Če primerjamo obliko pročelja orgel iz zgornjega Tubinja in uršulinske cerkve v Škofji Loki, bomo nemara opazili še druge podrobnosti.¹¹

To mnenje potrjuje tudi Franc Pokorn, ki je v omenjeni študiji zapisal: »Kor za pevce je nad glavnimi vrati. Od leta 1865 pomnožujejo slavo božjo tudi orgle, katere so preje bile v starološki župni cerkvi.«¹² Iz samostanskih arhivov zvemo, da so orgle ob postavitvi imele naslednjo dispozicijo:

Rumplove orgle iz leta 1935 (Foto Dušan Koman)

<i>Manual</i>		<i>07 Superoktava</i>	<i>2'</i>
<i>01 Principal</i>	<i>8'</i>	<i>08 Quinta</i>	<i>1 1/3'</i>
<i>02 Flauto major</i>	<i>8'</i>	<i>09 Mixtura</i>	
<i>03 Bordun</i>	<i>8'</i>	<i>Pedal</i>	
<i>04 Octava</i>	<i>4'</i>	<i>10 Subbass</i>	<i>16'</i>
<i>05 Flauta minor</i>	<i>4'</i>	<i>11 Octavbass</i>	<i>8'</i>
<i>06 Fugara</i>	<i>4'</i>	<i>12 Super Octavbass</i>	<i>4'</i>

Poznejši okus je zahteval dve spremembi, in sicer: namesto superoktave je prišla aeolina, namesto male kvinte pa vox coelestis. Tako imajo orgle zdaj naslednjo dispozicijo:

<i>Manual</i>		<i>08 Fugara</i>	<i>4'</i>
<i>01 Principal</i>	<i>8'</i>	<i>09 Mixtura</i>	
<i>02 Bourdon</i>	<i>8'</i>	<i>Pedal</i>	
<i>03 Vox coelestis</i>	<i>8'</i>	<i>10 Subbass</i>	<i>16'</i>
<i>04 Aeoline</i>	<i>8'</i>	<i>11 Octavbass</i>	<i>8'</i>
<i>05 Flauta maior</i>	<i>8'</i>	<i>12 Super Octavbass</i>	<i>4'</i>
<i>06 Flauta minor</i>	<i>4'</i>		
<i>07 Octav</i>	<i>4'</i>		

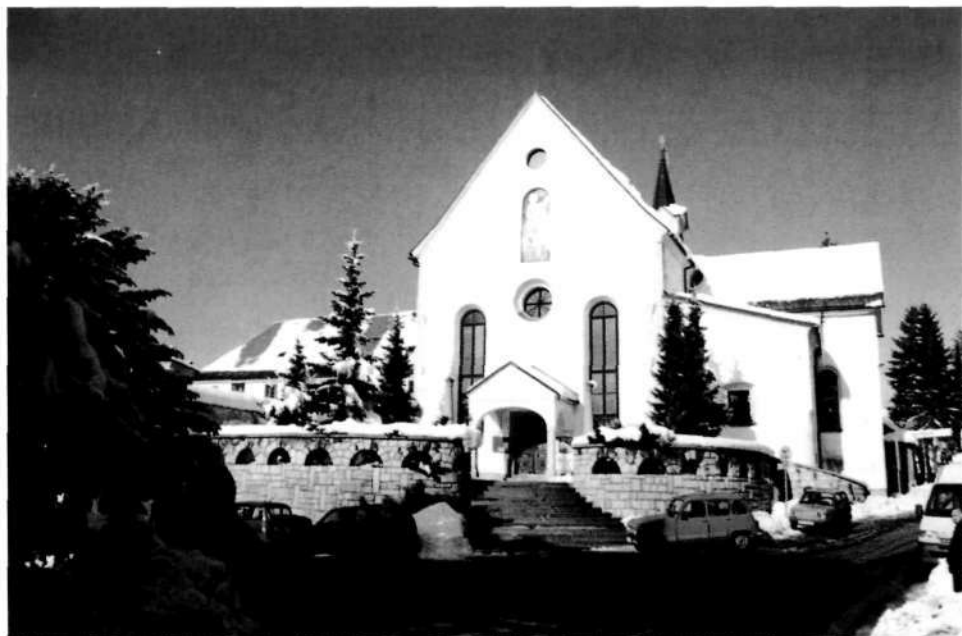
Kapucinska cerkev sv. Ane

Samostan in cerkev sv. Ane so med leti 1707 in 1709 zgradili kapucini, ki so prišli iz Kranja. Cerkev, ki je značilen zgled italijanskega stavbarstva na začetku 18. stoletja, ima Gosarjevo in Ogrinovo stensko slikarjvo ter Sternenovo Terezijo.

Kučerove orgle

V samostanski kroniki za leto 1870 piše:¹³

Vse samostanske cerkve Štajerske province so že imele orgle, le v Loki jih še ni bilo. Ob nedeljah je pri bogoslužju pelo manjše število starejših pevcev, njihovo petje pa ni bilo posebno ubrano. Ljudje so pritiskali na vodstvo samostana, naj oskrbi orgle, in izrazili pripravljenost, da s prispevki pomagajo. Vodstvo samostana se je še mnogo let temu upiralo, toda vse slabše petje in bojazen, da bodo slednjič tudi pevci prenehali, novih pa ne bo, sta ga končno pripravila do tega, da so začeli razmišljati o nabavi orgel. – V tem letu še srečna okoliščina: starološki dekan Kramer je za novo cerkev v Stari Loki nabavil nove orgle. Starološke je dekan Kramer, prijatelj in dobrotnik samostana, prodal samostanski cerkvi za 100 forintov avstrijske vrednosti. Orgle, ki imajo 10 registrov in jih je leta 1791 naredil Jožef Kučera, so bile precej poškodovane in imele več lesenih piščali neuporabnih. Samostansko vodstvo se je pred nakupom obrnilo za dovoljenje na provinciala. Nato je bilo treba poiskati mojstra, da jih popravi. Svetovali so jim Petra Rojca iz Podbrezj. Le-ta je poslal brata Jožefa, ki je z dvema pomočnikoma prevzel popravilo in postavitve orgel. Ti so začeli z deli 30. maja 1870 in končali 19. julija istega leta. Ker so te orgle v Stari Loki

Kapucinska cerkev sv. Ane v Škofji Loki (Foto Dušan Komar)

dvakrat razdrli, so bile močno poškodovane. Les je bil zelo črviv in preperel. Ljudje, ki so jib razdrli, pa se na to niso ozirali; kar se ni dalo razstaviti, so polomili. Tako je bilo treba vse poškodovano popraviti. Naredili so novo orgelsko omaro, za katero so labko uporabili le nekaj še obranjenih delov od prejšnje. Sapnico so delno izboljšali, na novo naredili meh in omaro zanj ter vse zračne poti. Naredili so nov pedal, 60 lesenih in 40 kostirnih piščali, okrasje na omari (mizar Miha Sedej iz Stare Loke), okrasil jo je Janez Šubic, tukajšnji podobar. Orgle so blagoslovili na praznik sv. Ane, 26. julija. Cerkev je bila prepolna. Ljudje so bili zelo veseli, ko so prvič slišali v naši cerkvi orgle, in so ta dan darovali 102 forinta.

Žal ne poznamo dispozicije teh orgel. Pri tem si lahko pomagamo z orglami, ki jih je leta 1783 naredil Jožef Kučera za župnijsko cerkev v Dobrniču in so imele isto število registrov. Te orgle so leta 1868 odstopile svoje mesto Mandlinovim orglam in se umaknile na podružnico na Dobravi, kjer stojijo še danes:¹⁴

Manual

01 Principal	8'	07 Superoctava	2'
02 Flauto	8'	08 Mixtura	1'
03 Copula maior	8'		
04 Copula minor	4'	<i>Pedal</i>	
05 Octava	4'	09 Subbass	16'
06 Quinta	2 2/3'	10 Octavbass	8'

Pri vsem tem se podatki o orglah križajo. Franc Pokorn v omenjeni študiji pravi, da so šle orgle iz stare starološke cerkve k uršulinkam, medtem ko kapucinska kronika pravi, da so prišle k njim. Ker smemo uršlinske orgle s precejšnjo verjetnostjo pripisati Petru Rumpflu, o kapucinskih pa vemo, da so starejše, smemo sklepati, da so Kučerove orgle leta 1835 umaknile Rumplovim. Orgle so lahko imeli ali kje spravljene ali kje sestavljene. Zanimiva je namreč opomba iz kapucinske kronike, da so bile dvakrat razdrte.

Mayerjeve orgle

Sedanje orgle sta za veliko noč leta 1906 postavila Brata Mayer iz Feldkirehna na Predarlskem. Orgle je v Cerkvenem glasbeniku opisal Hugolin Sattner,¹⁵ ki je najprej podal dispozicijo:

I Manual

01 Principal	8'
02 Gamba	8'
03 Flauto amabile	8'
04 Oktav	4'
05 Rauschquint	2 2/3'

II Manual

06 Salicional	8'
07 Gedeckt	8'
08 Dolce	8'
09 Vox coelestis	8'
10 Traversflöte	4'

Pedal

11 Subbass	16'
12 Cello	8'

Poleg teh pojočih registrov imajo orgle še manualno in pedalno zvezo, sub- in superoktavno zvezo med manualoma ter štiri zbiralnike.

Omara stoji prosta sredi obširnega kora, igralnik je pred njo. Tako idealnega prostora za orgle se dobi malokje. Meh je na dnu orgel in daje obilno mirne sape. Pritisk je 80 VS. Registri so v omari lepo razvrščeni, sredi med njimi je hodnik za uglaševalca.

Pri opisovanju registrov je Sattner zapisal: *Vsi registri so značilno intonirani, odlikujejo se zlasti flauto amabile, dolce, salicional, ki je moderno rezoč, in traversflöte, ki je žvižgajoč. Rezkost gamba je pretirana, ima že značaj jezičnika. Bila bi na mestu v orglab s 24 registri, tukaj pa prevladuje vse nežne registre. Vox coelestis preveč tresi in dela vtis razglašenosti. Register je sicer krasen, ima eteričen glas, a tresljaji morajo biti majhni. Cello je prenesen iz gamba, zategadelj je enako brenčoč in seveda tenak.*

Poleg tega je imel še nekaj opomb. *Gornje tipke pedala so previsoke, klop je preblizu orgel. Igralnik je eleganten, majhen, ploščice registrov v raznih barvah nad drugim manualom, zbiralniki pod prvim. Cena 4.300 kron.*

Sattnerjeva končna sodba se glasi: *«Orgle so briljantno delo. Mayer natančno iztrši delo do izgovorjenega dne, kar ga zelo priporoča.»*

O Mayerjevih pa je v samostanski kroniki zapisano:

Dispozicijo sta sestavila umetnika frančiškan p. Hugolin Sattner in kanonik Josip Smrekar, oba iz Ljubljane. Na njuno priporočilo se je delo izročilo Mayerju iz Predarlskega. Orgle stanejo (na kolodvor postavljene) 4000 kron. Postavljali so jih precej dolgo. Zapele so prvič na veliko soboto 1906. Za orgle je že prejšnji gvardijan

Mayerjeve orgle iz leta 1906 (Foto Dušan Koman)

p. Donat pribravil 1000 forintov (2000 kron), ki jih je imel v branilnici. Drugo so darovali znani loški dobrotniki. Največjo vsoto je dal Štefan iz Lipice: 100 kron. Umrli mu je sin in je on podedoval velikansko posestvo. Gospodična Minka Mobar 70 kron, Tinkovc 60 kron, Pepe Hafner (Tinkovca zet) 30 kron, Kufer Kovač 50 kron, Zihel 50 kron itd.

Leta 1910 pa prinaša kapucinska kronika še nekatere zanimive podatke o prvih in drugih orglah:

Organist in dubovni oče gospod Janez Krstnik Kajba je praznoval 40. obletnico svoje službe. On je takorekoč prvi organist naše cerkve. Prej namreč ni bilo v naši cerkvi še nobenih orgel, kakor to zahtevajo naša pravila. Leta 1870 pa so bile na prodaj orgle iz stare cerkve od Stare Loke, ker so si tam takrat novo cerkev postavili in nove orgle dobili. Na prigovarjanje Janeza Kajba je tedaj gvardijan p. Ambrož Brececlnik, doma iz Šentvida pri Ljubljani, kupil te orgle, ker je obljubil, da bo on prevzel službo organista.

Leta 1992 so bile Mayerjeve orgle popolnoma obnovljene. Obnovo je opravilo orglarsko podjetje Krenn iz Gradca. Iz ponudbe je razvidno, da so orgle popolnoma razdrli, slabe dele zamenjali in na novo sestavili tako, da so vse dele natančno naravnali. Hkrati so namestili nov električni ventilator.

ŽUPNIJA ŠKOFJA LOKA-SUHA

Župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika je gotska, z obzidjem obdana zgradba, ki je prvotno imela raven strop. Omenjena je leta 1450 kot kapelica, kjer je zdaj prezbitertij. Leta 1747 so postavili sedanji zvonik, leta 1893 pa so cerkev obokali. Cerkev je

Župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika na Subi pri Škofji Loki (Foto Dušan Koman)

Jenkove orgle iz leta 1984 (Foto Dušan Koman)

značilni primer gotsko slikanega svetišča za sredo 15. stoletja, prezbiterij pa je vrhunec okrašenega kranjskega prezbiterija. Cerkev bogatijo slike Jerneja iz Loke iz 16. stoletja in krasni zlati oltarji, ki jih je izdelal Jamšek.

Cerkvenopravno je spadala pod Škofjo Loko do leta 1975, ko je postala župnija.

Jenkove orgle

Komisija za orgle pri Škofijskem glasbenem svetu je dne 31. maja 1984 poslala Župnijskemu uradu na Suhi naslednji dopis: *Po debati smo se odločili za naslednjo dispozicijo. Vsekakor imajo dvomanualne orgle prednost, ker jih je mogoče bolje uporabljati pri bogoslužju in vam bo organist hvaležnost izkazal, ker je lažje dinamično igranje: forte – piano. V primeru enomanualnih pa ne bi bilo napačno narediti kopijo crngrobskih menzur. Crngrob je namreč tako blizu, da nekako spada v kulturno okolje. Orgle so iz leta 1743 in so bile letos obnovljene.*

Priložena je bila naslednja dispozicija:

1 manual

01 Flauta (odprta, lesena)	8'
02 Principal	4'
03 Oktava	2'
04 Mixtura II	1 1/3'

II manual

05 Copula (pokrita, lesena)	8'
06 Flauta (odprta, lesena)	4'
07 Principal	2'
08 Seskvialtera II	2 2/3'

Pedal

09 Subbas	16'
10 Oktavbas (odprt, lesen)	8'

Sledil je naslednji pripis: *«Vse menzure morajo biti prilično ozke, ker je prostor majhen. Od menzure je namreč odvisna jakost zvoka. Poleg tega bi moral biti pritisk zelo nizek, okoli 55 mm. Za vašo cerkev bi bil 8-čveljski principal premočen. Zato je na vsakem manualu temelj različen. Na prvem je 4-čveljski principal, medtem ko je na drugem le 2-čveljski. Mikstura mora biti zelo ozko menzurirana, da bo kot cimbel, sicer bo za to število registrov premočna.»*

Orgle je leta 1984 naredil Anton Jenko iz Ljubljane.

ŽUPNIJA TRATA-GORENJA VAS

Župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika, ki ima stropne slikarije iz druge polovice 17. stoletja in Wolfovo sliko sv. Janeza, se prvič omenja šele leta 1623. Sedanja stavba

Župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi (Foto Dušan Koman)

Zupanove orgle iz leta 1892 (Foto Dušan Koman)

je bila zgrajena leta 1752, povečana po požaru leta 1862. Posebno lep je pozno-baročni oziroma rokokojski zvonik. Veliki oltar je še v baročni tradiciji prišel iz Šubičeve delavnice. V stranskem oltarju je Wolfova slika Matere Božje. V podrti lopi je stala slika sv. Antona, po katerem je dobil kraj in del Žirovskega vrba svoje ljudsko ime.

Cerksenopravno je pripadala poljanski prafari do leta 1788, ko je postala samostojna župnija.

Zupanove orgle

Brata Zupan sta leta 1892 postavila nove dvomanualne orgle z 11 registri ter naslednjo dispozicijo:

<i>I manual</i>		<i>II manual</i>	
01 Principal	8'	07 Geigenprincipal	8'
02 Bordun	8'	08 Salicional	8'
03 Viola da Gamba	8'	09 Flauto traverso	4'
04 Octav	4'	<i>Pedal</i>	
05 Spitzflöte	4'	10 Subbas	16'
06 Mixtur	2 2/3'	11 Octavbas	8'

Orgle še danes dobro služijo.

ŽUPNIJA ZALI LOG

Župnijska cerkev Marijinega vnebovzetja. Sedanja baročna stavba je bila zgrajena leta 1743 na gotski osnovi. V prezbiteriju so freske Janeza Gosarja, slika na glavnem oltarju pa je delo Janeza Wolfa. Leta 1975 je bila požgana, ko je bila vnetljiva snov podtaknjena v zakristijo. Zgoreli sta ostrešje in zakristija, poškodovane pa so bile orgle in freske. Pozneje je bila obnovljena.

Cerkvenopravno je bila prvotno podružnica selške prafare. Leta 1762 je postala vikariat, leta 1787 pa župnija.

Rumplove orgle

Stanko Premrl je v svoji *Statistiki* zapisal, da je leta 1840 Peter Rumpel iz Kamnika postavil nove, enomanualne orgle z osmimi registri. Ker ne poznamo izvirne dispozicije, si lahko pomagamo z Rumplovimi orglami iz Drtije, ki imajo enako število registrov:¹⁰

Župnijska cerkev
Marijinega
vnebovzetja
v Zalem Logu
(Foto Dušan Komar)

<i>Manual</i>		<i>05 Octav</i>	<i>2'</i>
<i>01 Flauto major</i>	<i>8'</i>	<i>06 Quint</i>	<i>1 1/3'</i>
<i>02 Viola D</i>	<i>8'</i>	<i>07 Mixtur II</i>	<i>1'</i>
<i>03 Principal</i>	<i>4'</i>	<i>Pedal</i>	
<i>04 Flöte</i>	<i>4'</i>	<i>08 Subbas</i>	<i>16'</i>

Leta 1972 je Anton Jenko naredil nove orgle, pri katerih je porabil registre iz starih orgel. Jenkove orgle – opus 135 – imajo naslednjo dispozicijo:

<i>Manual</i>		<i>Pedal</i>	
<i>01 Principal</i>	<i>8'</i>	<i>08 Subbas</i>	<i>16'</i>
<i>02 Flauto dolce</i>	<i>8'</i>	<i>09 Pianobas</i>	<i>16'</i>
<i>03 Burdon</i>	<i>8'</i>		
<i>04 Oktava</i>	<i>4'</i>		
<i>05 Flauto</i>	<i>4'</i>		
<i>06 Pikolo</i>	<i>2'</i>		
<i>07 Mikstura</i>	<i>1 1/3'</i>		

*Jenkove orgle
iz leta 1972
(Foto Dušan Koman)*

ŽUPNIJA ŽABNICA

Župnijska cerkev sv. Urba. Prvotna cerkev je stala že pred letom 1500. Poznejšo gotsko cerkev, ki se omenja leta 1773, so podrli in leta 1851 zgradili novo zgradbo. Leta 1900 jo je posvetil škof Jeglič. Ostal je le gotski zvonik. Oltarji so delo Matije Tomca, glavna slika je Grilčeva, križev pot pa Langusov.

Cerkvenopravno je bila prvotno podružnica Stare Loke. Leta 1840 je bila ustanovljena ekspozitura, leta 1899 pa župnija.

Prejšnje orgle

Stanko Premrl v večkrat omenjeni *Statistiki* ima podatek, da je okoli leta 1870 postavil Rojc nove orgle, da jih je leta 1913 popravljaj Ivan Milavec, da imajo en manual in osem registrov, da imajo igralnik na bočni strani orgel, da so bile *kupljene pred okrog 40 leti v Ljubnem za 600 Kron*. Poznamo dve župniji Ljubno, eno v Ljubljanski, drugo pa v Mariborski škofiji. V Ljubnem na Gorenjskem imajo 9-registrske orgle, ki sta jih leta 1894 postavila brata Zupan.¹⁷ V Ljubnem ob Savinji pa imajo še vedno Scholzove orgle iz leta 1793.¹⁸ Tako je težko uskladiti vse te podatke.

Župnijska cerkev
sv. Urba v Žabnici
(Foto Dušan Koman)

Jenkove orgle iz leta 1962 (Foto Dušan Koman)

Jenkove orgle

Franc Jenko iz Ljubljane je leta 1962 postavil nove orgle – opus 97 – z dvema manualoma in 14 registri, ki so razporejeni v naslednji dispoziciji:

I manual

01 Principal	8'
02 Flauta	8'
03 Salicional	8'
04 Oktava	4'
05 Picolo	2'
06 Mixtura	2 2/3'

II manual

07 Fugara	8'
08 Burdon	8'
09 Celestina	8'
10 Traverzna flauta	4'
11 Dubleta	2' + 1 1/3'

Pedal

12 Subbas	16'
13 Oktavbas	8'
14 Burdonal	8'

ŽUPNIJA ŽELEZNIKI

Župnijska cerkev sv. Antona Puščavnika

Župnijska cerkev sv. Antona Puščavnika je verjetno nastala neposredno po nase-litvi fužinarjev. Prvič se omenja pred letom 1600. Ko je leta 1620 pogorela, so do leta 1623 zgradili novo. Sedanjo, stavbinsko uspelo cerkev je postavil Faleschini - leta 1874, ko je bila posvečena. V notranjosti prevladuje korintski slog. Freske v prez-

Župnijska cerkev
sv. Antona
Puščavnika
v Železnikih
(Foto Dušan Koman)

biteriju so delo Ljudevita Grilca, oltarna slika sv. Antona Janeza Wolfa, stranski oltarji Janeza Gosarja.

Cerkvenopravno je bila prvotno podružnica starološke, nato selške prafare. Od leta 1622 je župnija.

Prve Rojčeve orgle

Leta 1830 je prišel v Železnike za župnika Blaž Kersnik. Za nabavo orgel je bil sicer vnet, toda bilo je od hudega požara leta 1822, ki je pokončal farno cerkev popolnoma, podružno cerkev pa tudi zelo hudo poškodoval, še veliko silnih potreb, zato se je nabava orgel vedno odlašala.

Poleti 1842 je iz Stične prišel v Železnike za kaplana Anton Hafner, ljudstvu zelo priljubljen in ves vnet za olepšavo cerkvá. Kaplan je začel župnika Kersnika nago-

varjati in vnesti za nabavo orgel, češ: *«Že skoro pousod jih imajo, na Dolenjskem celó že pri mnogih podružnicab.»* Čeprav je bila za leto 1843 nabava nove in potrebne strehe na zvoniku v podružni cerkvi sv. Frančiška naprej določena, so se vendar začeli tudi popisovati doneski za nove orgle. To je bilo tem lažje, ker je ljudstvo za orgle res v pravem pomenu besede gorelo. Popis se je vršil jeseni 1842. Obenem je bil naprošen stolni organist Gregor Rihar, da sestavi načrt za orgle z desetimi registri. Prošnji je Rihar rad ustregel in poslal naslednjo dispozicijo:

Manual

<i>01 Principal</i>	8'	<i>07 Superoktava</i>	2'
<i>02 Bordunal</i>	8'	<i>08 Mixtura III</i>	
<i>03 Flauta velika</i>	8'	<i>Pedal</i>	
<i>04 Flauta mala</i>	4'	<i>09 Violonbass</i>	16'
<i>05 Oktava</i>	4'	<i>10 Oktavbass</i>	8'
<i>06 Viola</i>	4'		

Začeli so se oglašati mojstri orglarji. Prvi se je ponudil Janez Kunat iz Ljubljane, ki je bil z župnikom Kersnikom že dolga leta znan. Bil je baje pravi umetnik v izdelovanju orgel in je znal dati piščalim neki posebno prijeten in vesel glas. Toda opešal je bil s premoženjem. Zaloge starega in dobro suhega lesa, kakršen mora biti za orgle, ni imel. Zato se mu delo ni moglo zaupati. Oglasil se je tudi kamniški orglar Peter Rumpel, ki je imel v tistem času skoraj največ dela in je bil dovolj spreten. Ponudil pa se je bil tudi orglar Peter Rojc iz Podbrezj. Za nasvet so vprašali Gregorja Riharja, ki je cenil izdelke obeh imenovanih mojstrov enako dobro. Za razsodbo in mnenje so vprašali tudi orglarskega strokovnjaka, šentvliškega župnika Blaža Potočnika, ki je dal Rojcu odločno prednost: *«Gledé prijetnosti glasov prekosi Rumpla.»* In tako se je v adventnem času leta 1842 naredila pogodba z Rojcem po navedeni Riharjevi dispoziciji. Cena je bila 750 gld. brez barvanja in zlatenja omare. Orgle bodo morale o binkoštih leta 1843 v prvič v cerkvi zapeti. Kakor se marsikateremu mojstru rado zgodi, da ga čas ogoljufa, se je pripetilo tudi Rojcu. Namesto do binkošti, ki so tisto leto bile 4. junija, so pripeljali orgle med gromčim streljanjem in o nepopisljivem veselju ljudstva 3. julija. Prvič so se pri službi božji oglasile na predvečer vélikega šmarna, 14. avgusta pri večernicah. Na veliki šmaren, 15. avgusta 1843, so imeli namesto blagoslova (kar takrat še ni bil v navadi), slovesno mašo župnik Blaž Kersnik z asistenco. Asistirala sta mu kaplan Anton Hafner in Franc Stroin, uršulinski katehet iz Ljubljane, ki je bil v Železnikih na počitnicah. Orgelska omara je bila pobarvana in pozlačena takoj zatem. Delo je naredil takrat v Železnikih živeči slikar in kipar Janez Grohar.

Druge Rojčeve orgle

Ko so se čez nekaj let odločili, da bodo staro cerkev podrli, da naredijo novo, je bilo treba razdreti tudi Rojčeve orgle. Za podiranje orgel je prišel nalašč orglar Peter Rojc iz Podbrezj, da bi se vse lepo in varno narazen vzelo in bi se lahko pozneje naglo zopet sestavile. Shranile so se v hišo št. 107 v Spodnjih Železnikih, kjer so se shranjevali za cerkev nabrani žebli. Tam so bile orgle dobro zavarovane.

»Ako so bili pri pripravi za zidanje nove cerkve naši reveži – kovači v resnici vse pobvale vredni, mora se jim to priznati tudi za delo med zidanjem. Njihovih velikih zaslug pri tem jim pač ne more nikdo odrekati. Posebno pa so želeli in brenpeneli si tudi gledé notranje oprave nove cerkve postaviti za prihodnje čase v njej stalen spominik. In v to izbrali so si ravno nove orgle. Nabirali so po delavnicah še vsak dan darove v žebljib, kakor poprej, sklenili pa vendar o neki priliki: kar bomo dajali odslej, bode naj za nove orgle in za nič drugega.«

Zdaj se je pričelo ugotoviti, kako naj se načrti izpeljejo. Da bi stare, komaj devet čevljev visoke orgle pri nenavadni visokosti nove cerkve močno kazile enakomernost, bilo je jasno. (Glas bi bil morda še zadostoval). Mislilo se je nekoliko tudi na to, da bi se stare orgle kar prodale in za novo cerkev nove omislile. Pa bi se bilo težko kaj več zanje dobilo, ker vsak kupec bi utegnil reči: »Kaj pa bočete s starim delom, akoravno je za orgle starost 30 let še malenkost.« Ko so vprašali za svet Petra Rojca, je dejal: »Največ vam sedanje orgle odvrnejo, če odvržete sedanjo omaro, mehaniko in slabejša dva izpremena (enega iz manuala in enega iz pedala). Dajte si napraviti novo, cerkvenemu slogu in višičini primerno omaro in vso novo mehaniko, k dosedanjim dvem mehovom še tretjega, postavite v njo osem starih in zraven še osem novih izpremenov, in imeli bode te orgle, da jih bode te veseli.« Za manual je predlagal naslednje registre: principal 8', salicional 8', bordunal 8', cornet II, quinta 2 2/3', trompeta (B) 8', za pedal pa: contrabass 16' in violoncello 8'. Žal Levičnik ni bil dovolj natančen in ni povedal, katera dva registra – enega iz manuala in enega iz pedala – bi bilo treba izločiti. Pri dodanih registrih namreč omenja dva, ki sta že bila, in sicer principal 8' in bordunal 8'. Če samo dodamo nove registre in ne odvezamemo nobenega – dva se ponavljata –, dobimo naslednjo dispozicijo:

Manual

01 Principal	8'	10 Cornet II	
02 Salicional	8'	11 Mixtura III	
03 Bordunal	8'	12 Trompeta (B)	8'
04 Flavta velika	8'		
05 Flavta mala	4'	<i>Pedal</i>	
06 Oktava	4'	13 Contrabass	16'
07 Viola	4'	14 Violonbass	16'
08 Kvinta	2 2/3'	15 Oktavbass	8'
09 Superoktava	2'	16 Violoncello	8'

Za vse to: namreč za novo omaro, novo mehaniko, novih osem registrov in za postavljanje je zahteval 1400 gld, ter dejal: »Zagotovem vas, da bodo orgle po tem načrtu vredne 3000 gld., in vam jih cenejše tudi nihče narediti ne more.« Ljudem in tudi farnemu predstojništvu je bil nasvet všeč. Tako se je s Petrom Rojcem podpisala pogodba 22. junija 1874 v navzočnosti župnika Jakoba Mraka, ključarjev Antona Globočnika in Jakoba Košmelja ter Josipa Levičnika kot organista in občinskega odbornika. Le v eni stvari se kovači kot plačevalci z Rojcem niso strinjali. Oni so

namreč želeli, da bi postavil nove orgle v cerkev takoj, ko bo dodelana, in da bi prvič pele pri posvečenju nove cerkve. To se je pričakovalo na jesenski čas istega leta. Toda mojster je dejal: *«Jaz to že storim, a na svojo odgovornost in nevarnost ne. Povem vam namreč naprej: pomladi bodo orgle čisto brez moje krivde kar narazen letele. Lesorje v novih starbah vlogo močno nase vleče, vsled tega lim odjenja, kar zlasti orglam neizrečeno škoduje. Bolje je torej počakati, da se zidovje cerkve poprej nekoliko bolj posuši, predno se orgle postavijo v njo.»* Ljudje so Rojcu kot poštenjaku verjeli in odstopili od svoje zahteve.

Dne 15. avgusta 1875 – ravno na 32. obletnico, ko so prve orgle na prelepi praznik Marijinega Vnebovzetja, 15. avgusta 1843, v stari cerkvi v prvič slovesno zapele –, je prišlo od Rojca pismo v Železnike: *«Hvala Bogu, vaše nove orgle so dodelane, in sedaj jih za odpeljavo skupaj uravnavamo. Želim, ako je mogoče, da bi prišli po nje prihodnji torek, t. j. po sv. Roku ta dan (17. avgusta 1875). Devetero voz (samcev) naj pride, bodo imeli vsi dovolj peljati. Dovolj povezila in slame, pa tudi štorje zaradi kakega slabega vremena naj pripeljejo s seboj.»* Po orglarjevih željah se je vse natanko zgodilo. V sredo, 18. avgusta 1875, so popoldne okoli tretje ure med gromovitim streljanjem pripeljali orgle v Železnike. Fantje iz Zgornjih Železnikov so bili nastavili svoje možnarje na višini imenovani »za Grivo«; oni iz Spodnjih Železnikov, pa na višini nasproti farni cerkvi, imenovani »pri Jami«. Prvi strel je kar čarovito vplival. Ljudstvo je prihitelo v velikem številu skupaj. Pri vstopu v Železnike so vozove ustavili. Voznike so pogostili s pivom, obdarili s smodkami; dobili so na klobuke šopke iz dišečih cvetlic. Sedaj je pristopila še šolska mladina k vsakemu vozu posebej z velikimi narodnimi, cesarskimi in papeževimi zastavami kot častno spremstvo ob straneh, in tpriču neštevilnega ljudstva ter med gromovitim strelom so orgle peljali kakor v častnem sprevodu skozi Spodnje Železnike proti farni cerkvi. Med potjo ni trpela nobena stvar najmanjše škode; vse je bilo srečno pripeljano in v cerkvi zloženo na svoje mesto. Naslednji dan, v četrtek, 19. avgusta 1875, se je takoj začela postarjavati omara, v soboto, 21. avgusta, na večer pa že je stala izgotovljena. Krasil jo je že tudi svetlo bliščeči procelni register principal. Zumanjost omare se je že brez kiparskih olupšar kazala kot prava mizarska mojstrovina. Dne 28. septembra 1875, v torek pred rožnovensko nedeljo, so bile orgle popolnoma gotove, na rožnovensko soboto zvečer, 2. oktobra 1875, pri večernicah pa so med gromenjem možnarjev v prvič javno zapele v Božjo čast. Na rožnovensko nedeljo, kateri praznik se je zaradi v starih časih zelo razširjene rožnovenske bratorščine še vedno slovesno obhajala, je prišlo tudi iz sosednjih župnij obilo ljudstva, da bi slišalo in videlo nove orgle, ki so se že po zumanjosti kazale kot pravi kras nove cerkve. Tudi ta dan so streljali med Božjo službo tako obilno, kakor se enako le redko kje godi.

Prava slovesnost je bila šele na drugo, žegnanjsko nedeljo, 17. oktobra 1875, na prvo obletnico posvečenja nove farne cerkve. Ta dan je namreč nove orgle slovesno blagoslovil Luka Jeran ob asistenci domačega župnika Jakoba Mraka, domačega kaplana Alojzija Rožiča, selškega kaplana Ludovika Škufce in frančiškana domačina p. Klementa Jelenca. Blagoslov je bil neposredno pred slovesno mašo. Imenovani gospodje so prišli namreč v sprevodu do sredi cerkve. Obrnjen proti orglam je monsignor Jeran opravil predpisani obred. Takoj nato so se orgle slovesno oglasile.

Po blagoslovu se je pričela slovesna maša, ki jo je opravil monsignor Jeran ob asistenci imenovanih gospodov. Tudi slavnosti primeren nagovor je imel monsignor sam. Komaj je treba posebej še omeniti, da se je tudi ob tej priliki gromovito streljalo. Ker orgelska omara še ni bila pobarvana in pozlačena, so jo krasili obilni venci in raznobarvne zastave.

Ko se je bilo cerkveno zidovje že precej dobro osušilo, je poleti 1877 in 1878 poljanski slikar in kipar Štefan Šubic okusno pobarval omaro, bogato pozlatil rezbarijo, poleg tega pa s kipi tako obilno in simetrično izpopolnil, da se z vso pravico sme reči, da je po vsem Slovenskem komaj kje videti lepših orgel. Vrh orgel krasi kip brezmadežno spočete Device. Ob straneh omare sta na podstavkih v naravni velikosti kipa kralja Davida in sv. Cecilije s harfo, poleg tega je po omari razpostavljenih še osem angelov z različnimi instrumenti in kot posebna oplešava še 18 angelskih glav. Piščali svetlo-belo-bliščечеga principala so razvrščene v štirinajstih oddelkih. Da bi bili perci in ljudje, ki hodijo na kor k maši, bolj prikriti, je potegnjena čez vso širino kora prelepo oplešana ograja. Vse je prelepo slikano in zelo bogato pozlačeno. Orgle so torej prava lepota naše nove krasno zidane cerkve!

«Zdaj pa bi utegnil morebiti kdo še reči: Popisal si nam orglarjevo, slikarsko in kiparsko delo, povej nam vendar tudi, koliko je vse to stalo, in kdo je dal za to potrebni denar? Ker je stvar zgodovinska in bo zanimala čez leta morebiti naše tukajšnje potomce še bolj kot sedanji rod, naj odgovorim tudi na ta vprašanja. Cele orgle, kakor se kažejo sedaj ogledovalcem, veljale so dva tisoč goldinarjev in petdeset krajcarjev in pet frankov v zlatu. Za stroške se je izplačalo:

Jenkove orgle iz leta 1938 (Foto Dušan Koman)

<i>Petru Rojcu v vsem skupaj</i>	1415 gld. – kr.
<i>in pet frankov v zlatu</i>	
<i>Štefanu Šubic-u za kipe, zlatenje in barvanje</i>	574 gld. – kr.
<i>Za mizarska dela še posebej (za ograjo okoli orgel)</i>	
<i>in ključavničarju za njegova dela se je plačalo</i>	11 gld. 51 kr.
<i>Toraj se pokaže zgornja vsota</i>	2000 gld. 51 kr.
<i>in pet frankov v zlatu.¹⁹</i>	

Jenkove orgle

Ko je med drugo svetovno vojno župnijska cerkev gorela, so bile uničene tudi orgle. Na obnovljeni kor so postavili Jenkove orgle, ki so jih rešili iz cerkve v Dražgošah. Orgle imajo naslednjo dispozicijo:

I manual

01 Principal	8'
02 Flauta	8'
03 Salicional	8'
04 Gamba	8'
05 Oktava	4'
06 Cevna flauta	4'
07 Mikstura III	

II manual

08 Violinski principal	8'
09 Burdon	8'
10 Vox coelestis	8'
11 Fugara	4'
12 Pikolo	2'

Pedal

13 Subbas	16'
14 Pianobas	16'
15 Oktavbas	8'

Podružnična cerkev sv. Frančiška Ksaverja

*Podružnična cerkev sv.
Frančiška Ksaverja v Železnikih
(Foto Dušan Komar)*

Podružnična cerkev sv. Frančiška Ksaverja na Logu je baročna stavba in je bila zgrajena leta 1706. V njej stoji stilno pomemben veliki rokokojski oltar z Layerjevo sliko, v stranskih oltarjih je kipe in slike napravil Valentin Metzinger.

Rojčeve orgle

Prve in edine orgle je leta 1852 postavil Peter Rojc. Orgle imajo naslednjo dispozicijo:

Manual

01 Principal	8'
02 Gemborn	8'
03 Gamba	8'
04 Flauto mator	8'
05 Flauto minor	4'
06 Octava	4'
07 Quint	2 2/3'
08 Superoctava	2'
09 Mixtur	
10 Tromboncini B	8'

Pedal

11 Subbas	16'
12 Octavbas	8'

Rojčeve orgle je jeseni 1994 obnovil Tomaž Močnik.

Rojčeve orgle iz leta 1852 (Foto Dušan Komar)

ŽUPNIJA ŽIRI

Župnijska cerkev sv. Martina. Prvotna cerkev je bila domnevno zgrajena že v 9. stoletju. Staro cerkev, ki je bila na zelo vlažnem in nizkem prostoru, so leta 1927 predelali v parno žago. Sedanjo veličastno stavbo so po načrtih A. Webra z Dunaja zgradili v letih 1906 do 1910. Posvečena je bila leta 1912. Glavni oltar je delo Ivana Pengova, mozaik sv. Martina na njem pa L. Forstnerja. Leta 1930 so postavili reliefni križev pot, ki ga je naredila Zoratijeva delavnica v Mariboru. Pokoncilsko urejanje prezbitarija je potekalo pod vodstvom arb. Toneta Bitenca.

Cerkuvenopravno je bila prvotno podružnica starološke prafare, a je postala samostojna dubovnjica že pred letom 1400. Do leta 1751 je pripadala oglejskim patriarhom, nato do leta 1787 goriški nadškofiji in nato ljubljanski škofiji. Po letu 1918 zaradi državne meje prefarana in ponovno leta 1945.

Orgle v stari cerkvi

Stanko Premrl ima v svoji Statistiki naslednjo opombo: »Tudi v stari cerkvi bile orgle, ki so jih razdrli. Cin dala cerkev že 1915 v vojne namene.»

*Župnijska cerkev
sv. Martina v Žireh
(Foto Dušan Koman)*

Milavčeve orgle

Ivan Milavec je postavil svoje zadnje orgle v Žireh leta 1914. Zaradi vojnih razmer se je kolavdacija zavlekla do povojnih časov. H. Sattner jo je podpisal: *«V Ljubljani dne 1. novembra 1920.»* Poročilo, ki ga je objavil v Cerkvenem glasbeniku je prav zanimivo, ker je prvi primer, v katerem je navedeno vse dopisovanje, predračun in obračun.²⁰

Za novo cerkev je bilo treba novih orgel. Župnik Jože Logar je izročil delo orglarskemu mojstru Ivanu Milavcu v Ljubljani. Milavec je župniku poslal dispozicijo za nove orgle, ki je zanimiva predvsem zato, ker so navedene vse mere piščali in so dragocen dokument pri obravnavanju Milavčevega orglarstva. Na prvem mestu je zaporedna številka (1), sledi ime registra (2), mera v čevljih (3), nato širina (4) in globina (5) lesenih oziroma premer (6) kovinskih piščali v milimetrih ter število lesenih (7), cinkastih (8) in cinastih (9) piščali.

Dispozicija novih orgel za župno cerkev v Žireh

1 2	3	4	5	6	7	8	9
<i>I manual</i>							
01 Burdon	16'	130	160	41	36		32
02 Principal	8'			146			68
03 Gamba	8'			78		18	50
04 Rog	8'	86	109	45	12	12	44
05 Burdon	8'	89	112	46	24		44
06 Harmonična flauta	8'	82	104	73	12	12	44
07 Dolce	8'	73	92	55	9	15	44
08 Trobenta	8'			125		24	44
09 Oktava	4'			85		12	56
10 Cevna flauta	4'			70			68
11 Flautica	2'			70			68
12 Mikstura VI	2 2/3'			64			56
	2'			53			56
	1 1/3'			40			56
	1'			32			56
	4'			32			56
	4'			50			44
	5 1/3'			32			26
	8'			48			32
<i>II manual</i>							
13 Flautni principal	8'	94	119	75	12	12	44
14 Flauta	8'	86	109	70	12	12	44
15 Burdonček	8'	76	97	38	24		44
16 Viola d'amour	8'			70		12	56
17 Salicional	8'			78		18	50
18 Vox coelestis	8'			65		18	106
19 Kvintaten	8'			80		12	56
20 Oboa	8'			78		24	44
21 Praestant	4'			70		12	56
22 Flauto traverso	4'			73		18	50
23 Kvinta	2 2/3'			60			56
24 Oktavica	2'			43			56
25 Terca	1 3/5'			40			56
26 Mikstura	2 2/3'			30			56
<i>Pedal</i>							
27 Principalbas	16'			249	280		27
28 Subbas	16'			164	210		27
29 Burdon (iz 1)	16'						
30 Salicet (iz 17)	16'			110	137		12
31 Pozavna	16'			210		27	
32 Oktavbas	8'			148			27
33 Cello (iz 3)	8'						

Zveze: 1. Manualna II-I. 2. Suboktarva II-I. 3. Superoktarva II-I. 4. Superoktarva I. 5. Superoktarva II. 6. Pedalna I. 7. Pedalna II. 8. Pedalna melodija (Ped. k I. m.).

Zbiralniki: za cele orgle P, MF, F, FF, Tutti, Tutti za II. manual. Jezičniki. Pedalni avtomat. Poljubna kombinacija. Generalni crescendo. Zatvornice za II. manual.

Orgle bodo pnevmatične. Igralni z dvema manualoma po 56 tipk C-g3 in pedalom 27 tipk C-d1 bo pred orglami. Cinaste piščali bodo iz 85%, 75%, 60% in 50% cina. Mehova bosta dva, v vsaki omari jeden, z 82 mm močno sapo. Ves II. manual bo v 30 mm debelih zatvornicah.

Omari za orgle oskrbi velečastito cerkveno predstojništvo, kakor tudi vožnjo orgel od kolodvora do cerkve.

Orgle brez omar, po navedenih podatkih izdelane, bodo stale	K 12.000.-
Električni meh (ventilator) s 1450 obrati v minuti pa bo stal	K 950.-
Skupno	K 12.950.-

V Ljubljani, dne 24. septembra 1913.

Ivan Milavec

K dispoziciji je orglar priložil tudi naslednji:

Proračun o napravi novih orgel za župno cerkev v Žireh.

Orgle z dvema manualoma in pedalom, razdeljene v dvoje omar s sprednjim prospektom. V vsaki omari bo po jeden meh. Igralni pripomočki bodo: 7 zvez, 6 zbiralnikov in jezičniki, poljubna kombinacija in generalni crescendo. Samostojni spremini, katerih je 30 à K 380.-

Kombinirani »Salicet 16« z 12 nizkimi odprtimi piščalkami	K 260.-
Dva navadno kombin. spreminjena brez piščali à 65.-	K 130.-
Zatvornice za II. manual	K 200.-
Pedalna melodija, ped k I. m.	K 60.-
Skupno	K 12.050.-

V Ljubljani, dne 24. septembra 1913.

Ivan Milavec

Milavčeve orgle iz leta 1914 (Foto Dušan Roman)

Župnik Jože Logar je dispozicijo in proračun predložil škofijskemu ordinariatu in dobil naslednjo rešitev, ki jo je podpisal generalni vikar Jože Flis, sicer znan umetnostni zgodovinar:

Št. 4248.

Častitemu župnemu uradu v Žireh.

Z vlogo z dne 26. sept. 1913 šte. 317 semkaj predložena dispozicija novih orgel za ondотно župno cerkev se s proračunom vred vrača z naslednjo oceno:

«Dispozicija je dobra, zlasti miksturo treba v tej sestavi pohvaliti. Hvalerredno je tudi, da ima Vox coelestis dvoje vrst piščali, in torej deluje popolnoma zase.

Pripomniti bi bilo to:

1. Burdon 16' v I. M. naj se precej krepko intonira, ker ima kriti cele orgle.

2. V pedalu bi se svetoval pri 33 registrib še Vijolon 16', in Bordun 8' iz Subbasa 16'.

3. Zatvornice naj ostanejo le tedaj, ako prideta vsaj dva pedalna glasova vanje. Žaluzije brez pedala pomenijo malo ali nič. Boljši pa je Vijolonbas 16', nego zatvornice, ki vzamejo orglam mnogo glasu, učinek pa vendar ni poseben.»

G. orglarski mojster Ivan Milavec naj se po tej oceni ravna.

Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, dne 8. oktobra 1913. Flis

Župnik je sporočilo z ordinariata poslal orglarju, ki mu v odgovor poslal naslednje pismo:

Velečastiti gospod župnik!

Iskreno se Vam zahvaljujem za prijazno sporočilo glede novih orgel. Vračam Vam tudi vse tri vloge, kojih prepis sem si obdržal.

Pedal bi bil lep in mogočen, če bi se mu dodal še Violon 16'. Salicet 16' bo lahko potem še bolj močan. Burdon 8', četudi iz Subbasa 16', bo dobro učinkoval. Ako bi se dodal Violon 16', se cena zviša za en spremen, to je K. 380.- Za Burdon 8' in Subbas 16' pa K 140.-

Z ozirom na točko 1. da se Burdon 16' v I. m. krepko intonira, ne bo kazalo vzeti istega v pedal kot najnežnejši spremen. Svetoval bi torej, naj se vzame iz Subbasa 16', prva oktava se da potom zaklopk jako hitro intonirati, naprej se vzame pa iz Burdončka 8' in to bi cene nič ne spremenilo. Če pa vzamemo za prvo oktavo mesto Subbasa 16' svoje piščali, se pa zviša cena za K 200.- V zatvornicah bi bili: Subbas 16', Burdon 16', Salicet 16' in Burdon 8', če se še tisti doda. V slučaju, da se črtajo zatvornice, potem se vzame lahko Flautni principal 8' kot prospekt, oktavbas 8' pa zopet lahko vzamemo iz Principalbasa 16' in to bi bilo ceneje za K 220.- in zatvornice K 200.- Po odločitvi Vas vljudno prosim, velečastiti gospod župnik, blagobotnega sporočila; tudi za skico omare bom prosil.

Vaši blagonaklonjenosti se najljudneje priporočam z odličnim spoštovanjem
vdani

Ivan Milavec

V Ljubljani, 14. oktobra 1913.

Župnik Logar je moral hitro uradovati. Poslal mu je novo pismo, na katero je Milavec odgovoril že čez dober teden:

Velečastiti gospod župnik!

Vaše sporočilo sem z veseljem sprejel, ter se Vam za isto prav lepo zahvaljujem in po katerem se bom sedaj ravnal.

Zatvornice odpadejo, Oktavbas 8' se vmakne v orgle, v lice pride pa Flautni principal 8' iz II. man. V pedalu pa dodam Violon 16' in Burdon 8'. Meh bi imel tudi svoj zajemalec za sapo, kateri se bo pritiskal z nogo. Z delom labko pričnem brez skice omar, a le s piščalkami in igralnikom, Sapnike, meh in drugo pa šele, ko imam o vseh delih za notranjo sestavo izdelane načrte. Moje zadnje pismo ste prav dobro razumeli, napravili ste točen račun. Za dovršitev orgelj bi pa prosil, če mogoče, primerno dolg rok, da bi mi bo mogoče vse kar najsolidneje dovršiti, tako nekako do septembra 1914. Garancija je običajno pet let. – Glede plačila se pa priporočam Vaši velikodušnosti, ker nimam sredstev, da bi zdržaval brez pomoči veleč. gg. naročnikor, zato tudi Vas vljudno prosim, velečastiti gospod župnik, če mogoče mi po svoji previdnosti naklonite predplačila, za kar Vam bom prav hvaležen. – Zagotavljam Vam, da se bom trudil kar najbolje orgle izvršiti in zadoroljiti Vas v vsakem ozirju.

Priporočujoč se Vaši blagonaklonjenosti sem z odličnim spoštovanjem udani

Ivan Milavec

V Ljubljani, 23. oktobra 1913.

V začetku februarja 1914 je bila med župnikom in orglarjem sklenjena naslednja Pogodba

Med cerkvenim predstojništvom v Žireh in g. Iv. Milavcem, orglarskim mojstrom v Ljubljani, se je napravila glede novih orgel sledeča pogodba, podpisana in odobrena obojestransko:

- 1. Orgle naj imajo dispozicijo, kot jo je odobril kn. šk. ord. z dopisom z dne 28. okt. 1913, št. 4248.*
- 2. Orgle morajo biti tako izvršene, da je mogoče nanje igrati vsakršno orgelsko skladbo.*
- 3. Pleno naj bo zaokrožen, svetel in jasen, ne brapav in razklan ali kričoč. Bliža se naj dobi Silbermanna in Križmana. V ta namen morajo biti zlasti mešani glasovi široko menzurirani in brez alikvotnih glasov; principalni široki, voljno intonirani.*
- 4. Superoktave morajo biti izpeljane; generalni-crescendo po predpisih, kakor tudi avtomat za zbiralnike.*
- 5. Celotno odgovarjanje posameznih delov mora biti točno.*
- 6. Izvršeno delo bodo pregledali kolavdatorji strokovnjaki ter bo njih sodba izrekla, ali isto odgovarja pogojem ali ne.*
- 7. Omaro preskrbi cerkveno predstojništvo samo.*
- 8. Cena ostane kot je določena v ponudbi mojstra ter v njegovem pismu tukajšnjemu cerkvenemu predstojništvu z dne 14. oktobra 1913. Vsako doplačilo izostane.*
- 9. Garancijska doba traja 5 let.*

10. Plačevalo se bo takole: Po pričetku dela 1000 K; 1/4 šele po kolavdaciji; drugo umes po napredku dela.

11. Hrano in stanovanje v Žireh si preskrbi mojster sam; istotako vožnjo do kolodvora; od kolodvora do cerkve pa tukajšnje cerkveno predstojništvo.

12. Orgle morajo biti postavljene do 15. avgusta 1914, nazadnje do 8. septembra 1914, sicer obvelja za mojstra -penale- po 10 K dnevno.

Žiri, dne 5. februarja 1914.

Za cerkveno predstojništvo Žiri:
Jos. Logar, župnik

Ivan Milavec
orglar

Župnik je vodil naslednjo evidenco cerkvenih računov glede orgel:

	Imeti	Dati	(Skupaj)
Po pogodbi z dne 5. februarja 1914		13050.-	
1914 12 2 po poštni položnici	1000.-		
1914 14 3 --"	500.-		
1914 15 4 --"	500.-		
1914 19 5 --"	500.-		
1914 6 6 --"	1000.-		
1914 20 7 --"	500.-		
1914 15 9 --"	1000.-		
1914 15 10 --"	500.-		
1914 31 10 --"	500.-		
1914 12 11 --"	1000.-		
1914 5 12 osebno izročil	1000.-		
1914 14 12 po poštni položnici	1000.-		
1914 21 12 osebno izročil	2000.-		
1915 3 3 vdovi +Milavca po položnici	500.-		
1915 28 5 --"	500.-		
1915 6 7 --"	500.-	12500.-	
1916 29 1 --"	500.-		
1917 15 1 s poštno nakaznico	50.-	550.-	
Skupaj	13050.-	13050.-	13050.-

Omaro je izdelal domačin, mizar Jakob Demšar iz Stare vasi.

Rezbarije: Ivan Buh, podobar z Vrhnike s pomočnikom I. Paglavcem. Ko sta ta dva odšla k vojakom, pa Jos. Šubic z Gorenje vasi.

Zlatenje: Jos. Šubic z Gorenje vasi.

Načrti omare so od arhitekta g. J. Vurnika. Slika v oknu od gospe Vurnikove.

Barvano steklo v sredi obeh omar: Karl Robrbuk z Dunaja po Vurnikovem naročilu.

Les za omaro: trd, jesenov les. Kjer je moral biti, je mehak, smrekov les. Igralnik iz brastovine, jako lepe.

Elektr. motor je močan za poldrugo konjsko silo in je v stolpu, tik pri koru, le steno je bilo treba predreti.

Ostala izplačila so razvidna iz naslednjega lista.

Arhitekt Ivan Vurnik, Dunaj IV/1, Mozartgasse 3/10, Orgelska omara.

1914 23 7 po p. nakaz. poslal arhitektu	520.-	
1915 17 2	--	200.-
Skupaj	720.-	720.-

Poravnano in potrjeno:

Župni urad Žiri, 29. febr. 1915. Jos. Logar

Mizar Jakob Demšar, Stara vas (Žiri).

1 1914 27 12 položen celotni račun	2042.87	
2 1914 7 11 dal mojstru na račun	400.-	
3 1915 11 1 izplačal ostanek	1642.87	
	2042.87	2042.87

Poravnano 11. januarja 1915. Jos. Logar

Rezbarija: Bub, Šubic, Paglavec (glej račine).

1 1914 Bubovemu pomočn. Paglavcu po naročilu žene		30.-
2 1914 J. Demšarju, za hrano Bubovega pomočnika		39.-
3 1914 2 12 J. Bubu še ostali zaslužek do odboda v vojsko		62.50
4 1914 2 12 Cirilu Paglavcu		
(ker je po mobilizaciji odšel mojster Bub in je ta samostojno delal)		35.52
5 1914 10 12 Jos. Šubicu iz Gorenje vasi		
za ostalo rezbarijo	50.-	
Skupaj	217.02	217.02

Poravnano za rezbarijo 12. decembra 1914. Jos. Logar

Zlatenje delov orgelske omare.

1 1914 7 1 Za zlate liste Premrlu in Jančarju	65.45	
2 1915 7 1	108.30	
3 1914 10 12 Jos. Šubicu za zlatenje	128.60	
Skupaj	302.35	302.35

Poravnano 7. januarja 1915. Jos. Logar

Celotni stroški za omaro
 | 3282.24 |

Celotni stroški za orgle
 | 13050.- |

Skupni stroški za orgle
 | 16332.24 |

Karl Robrbeck, Dunaj, mozaiki oz. barvano steklo v ozadju orgel
 | 481.81 |

Skupaj
 | 16814.05 |

Vožnja iz Ljubljane je bila brezplačna.

Ko so bile orgle postavljene, je Stanko Premrl objavil v Cerkvem glasbeniku naslednje poročilo: *Obširna župnija Žiri nad Idrijo je dobila pred kratkim nove imponantne orgle, 37. delo orglarskega mojstra Ivana Milavca iz Ljubljane. Orgle*

imajo dva manuala in 38 registrov in pripadajo potentakem večjim orglam v ljubljanski škofiji. – Delo se je izborno posrečilo, k čemur je poleg mojstrovega solidnega in izkušenega znanja pripomogla tudi zelo dobra akustika žirovske župne cerkve in obsežen, naravnost idealen prostor na koru. Intonacija posameznih registrov je fina, mehka in povsem izrazita: polne orgle pa tako grme in to brez vsakega kričanja, da je veselje. Funkcija brezhibna. Meh goni električni ventilator. Omari sta tudi impozantni, prikladni cerkvi in oltarju, narejeni po načrtih gosp. Vurnika. Duborito je zamišljen zlasti srednji del, ki veže obe omari in zakriva prvotno okno. Ta del ima v steklo vdeleno Marijino podobo, ki se pa steklarju žal ni tako posrečila kot umetniku. – Orgle so bile slovesno blagoslovljene četrto adventno nedeljo t. l. Blagoslov je izvršil monsignor dekan Arko iz Idrije, ki je imel ob tej priliki tudi primeren cerkven govor in slovesno sv. mašo. Za orglanje pa je bil povabljen pisec teh vrst. Vrli tamošnji organist Jobst je namreč pri vojakih. Pri slovesni sv. maši je precej izvežbani domači mešani zbor pel Sattnerjevo Missa seraphica. Kolavdacija orgel se bo vršila nekoliko pozneje. – Žirovci so po pravici veseli in ponosni na svoje nove orgle, ki jih jim od srca privoščimo.²¹

Prvotna dispozicija je imela 33 registrov, vendar jih je z dodatki in spremembami prišlo 38. To je tudi število, ki ga Premrl omenja. Sedanja dispozicija je naslednja:

1 manual

01 Burdon	16'	20 Eolina	8'
02 Principal	8'	21 Vox coelestis	8'
03 Gamba	8'	22 Kvintaden	8'
04 Rog	8'	23 Praestant	4'
05 Burdon	8'	24 Flauto traverso	4'
06 Harmonična flauta	8'	25 Kvinta	2 2/3'
07 Dolce	8'	26 Oktavica	2'
08 Oktava	4'	27 Terca	1 3/5'
09 Černa flauta	4'	28 Mikstura	2 2/3'
10 Dubleta	2 2/3'	29 Oboa	8'
11 Flartica	2'		
12 Mikstura	2 2/3'		
13 Trobenta	8'		

II manual

14 Kvintaden	16'	30 Principalbas	16'
15 Flautni principal	8'	31 Subbas	16'
16 Flauta	8'	32 Burdonbas	16'
17 Burdonček	8'	33 Violon	16'
18 Viola d'amore	8'	34 Salicet	16'
19 Salicional	8'	35 Oktavbas	8'
		36 Burdonal	8'
		37 Cello	8'
		38 Pozavna	16'

Pri postavljanju žirovskih orgel »si je Milavec nakopal preblajenje, ki ga je prežgodaj spravilo v grob«. Umrl je 18. januarja 1915 v Ljubljani. Kmalu po smrti mu je Franc Kimovec napisal dolg spominski članek, v katerem opisuje nekatere orgle.

O žirovskih je zapisal: *«Zadnje Milavčevovo delo: orgle v Žireh so obrnile nase pozornost raznih umetniških krogov, ne le glasbenikov. V glasbenem ozirju, glede intonacije se more reči edinole beseda pobvale. Mojster sam jih je imel menda za svoje najboljše delo. In v resnici bi ne vedel tudi med Milavčevimi orglami nobenih, da bi se o njih upal trditi: boljše so, nego žirovske. Morebiti katere v kaki posamezni stvari, v celoti ne. Učinek orgel v posameznih registrih in kombinacijah, zlasti pa v blestečem, mogočnem plenu je veličasten. Zato se nič ne čudim, če so na žirovskega poštenega možakarja, ko jih je prvič slišal, po popoldanski službi božji iz cerkve gredoč – nič se ne čudim, pravim –, če se je čudno presenečen obrnil in se iz polnega grla na pragu stoječ nebote glasno v cerkev zasmejal z veselim krobotom: ho-ho-ho.»*²² Ko opisuje omare Milavčevih orgel, omenja, da je za tri naredil načrte arh. Ivan Vurnik, med njimi za Žiri: *«Pozornost umetniških krogov sta vzbudili omari za orgle v Žireh. Po velikosti so enake blejskim, čeprav ne po dispoziciji. Tudi omari sta dve, toda čisto iz drugega stališča koncipirani. Blejski sta v gotskem slogu, vendar ne po šabloni skupaj zneseni, ampak samostojno, v gotskem slogu dalje razviti. V Žireh, kjer je nova cerkev zidana v novi renesanci – z ravnilom in šestilom – sta omari v modernem slogu; na zunanaj čisto preprosti: arhitektonski dominira linija, po vsebini in efektu pa čudovito globoki in polni; vse pa je doseženo z najpreprostejšimi sredstvi. Zanimivo je zlasti, kako je arhitekt – Ivan Vurnik v Radovljici, sin znanega radovljiškega podobarja Janeza Vurnika – dvignil ali recimo uničil okno na koru, ki je iz cerkve tiščalo, z novim oknom, ki je z njim v notranjosti cerkve zrezal obe omari. Za to novo okno je naslikala žena imenovanega arhitekta Helena karton za slikanje okna, ki dekorativno iz cerkve gledano jako lepo učinkuje. Misel je originalna: Marija – prva krščanska pevka – poje svoj slavospet: Moja duša poveličuje Gospoda. Marija je oblečena v obleko, kakršno so nosile princezinje in najvišje plemkinje v 4. stoletju po Kristusu: valovita do tal segajoča stola, čez njo pa bogata tunika: zlat brokat z dragulji posejan. Podobno oblečena je slika sv. Cecilije v Kalistorih katakombah v Rimu iz 7. stoletja, ki je pravzaprav le popravljena po sliki še iz časov papeža Damaza (koncem 4. stoletja). Seveda se mora slika gledati z dekorativnega stališča, ne kot npr. oltarna slika, namenjena javnemu čiščenju.»*²³

Hugolin Sattner nadaljuje svoje poročilo takole: *«Kolavdacija se je vsled vojske zakasnila za šest let; zamuda pa ima to prednost, da so orgle sedaj že popolnoma prestale poskušnjo.*

V Žireh je kor samo za pevce, zategadelj je imel mojster naravnost idealen prostor za orgle. Orgle imajo dve omari in igralnik, ki se nabaja popolnoma prost med njima, krog njega je prostor za pevski zbor. Omari sta secesijonistični, naravnost krasni, nazgoraj popolnoma odprti: jesenov les, lepo pleskan, bogato pozlačen, prospekti blesteči. Na dnu leve omare je meh 'na gube in škarje', na dnu desne se nabaja regulator. V levem stolpu je ventilator z motorjem, ki ima 1 1/2 konjske sile in teče popolnoma tiho. Sicer se pa meh tlači labko tudi z nogo. Pritisek sape meri 82 mm. V notranjščini so pojedini spremeni lepo razvrščeni, v sredi je deska za uglaševalca.

Igralnik ima dva manuala; nad drugim so v eni sami ravni črti razvrščeni vsi registri, nad njimi poljubna kombinacija. Radi tega je pult precej visok in igralec se

mora malo preveč stegovati. Zbiralniki se nabajajo pod prvim manualom. Manual ima 56 tipk, pedal 27. Ves material, cin in les, je brez graje, samo stene principala so v nižji legi, malo tenke.

Intonacija me je popolnoma zadovoljila, zlasti rezoči registri so intonirani zelo plemenito. Dolce idealen, viola presenetljiva, bordunček jako ljubek, harmonična flauta malo mrtva, zato pa cevna flauta zelo živa, dubleta brez vsakega ponavljanja, mikstura bliščeča in v ponavljanju pravilna. V II. manualu je mikstura razdeljena na tri registre, kvinta 2 2/3' in terca 1 3/5' sta posebej in ž njima se dajo doseči krasne barve. Orgle imajo dovolj glasov še za en manual in prav bi bilo, da ga imajo. – Pedal je krepak in okrogel in ima tri kombinirane (od drugod izposojene) registre. Opomniti je še ježičnike: trobenta v prvem, oboa v drugem manualu, pozavna v pedalu, vsi trije brez hibe.

Cena orglam:

Orglarski mojster	13.050,00
Jakob Demšar za omaro	2.042,00
Rezbarja Bub in Šubic	217,02
Zlatar	302,35
Načrti	820,00
Skupaj	16.332,24

Kaj ne, blaženi časi, ko se je mogel nabaviti tak umotvor za tako nizko ceno; zdi se nam, kakor bajka iz starodavnih časov. Danes pa velja ena kila cina 180 K.

Izjavljam, da je Milavec orgle izdelal popolnoma v smislu pogodbe. G. Premrl je igral v ponedeljek po cerkvenem koncertu, t. j. 11. oktobra, dve in pol uri in poskusil na orglah vse, kar se le da izmisliti; z vsakim trenutkom smo bili bolj potrjeni, da so te orgle kvalitativno najboljše v celi Sloveniji. Težko smo se ločili od njih in močno obžalovali, da je moral Milavec umreti v tisti dobi, ko so se mu ravno odprle vse skrivnosti orglarske umetnosti.²⁴

Organist Anton Jobst je večkrat pošiljal Cerkvenem glasbeniku dopise, v katerih omenja tudi orgle. Leta 1921 jih takole omenja: »Orgle imamo proverstne in se držijo izborno.«²⁵

1. Dodatek: Orgle po lokaciji

Bukovščica	Valentinčič	1855	1/9
Davča	Benda	1966	2/12
Dražgoše	Jenko	1971	2/13
Javorje	Jenko	1978	2/16
Leskovicca	Jenko	1941	2/11
Lučine	Milavec	1908	1/12
Nova Oselica	Perina-Jenko	1965	2/12
Poljane	Jenko	1969	2/15
Reteče	Jenko	1980	2/15
Selca	Jenko	1944	2/19

Sorica	Jenko	1968	2/12
Stara Loka-župnija	Goršič	1865	3/30
Stara Loka-Crnogrob	Janeček	1743	1/10
Stara Oselica	Zupan	1906	1/8
Sveti Duh	ŠOD Maribor	1984	2/12
Sv. Lenart	Jenko	1961	1/10
Škofja Loka-župnija	Jenko	1932	2/20
Škofja Loka-kapucini	Mayer	1906	2/12
Škofja Loka-uršulinke	Rumpel	1935	1/12
Škofja Loka-Suha	Jenko	1984	2/10
Trata-Gorenja vas	Zupan	1892	2/11
Zali Log	Jenko	1972	2/14
Žabnica	Jenko	1962	2/14
Železniki-župnija	Jenko	1938	2/15
Železniki-Sv. Frančišek	Rojc	1852	1/12
Žiri	Milavec	1914	2/38

2. Dodatek: Orgle po starosti

Stara Loka-Crnogrob	Janeček	1743	1/10
Škofja Loka-uršulinke	Rumpel	1835	1/12
Železniki-Sv. Frančišek	Rojc	1852	1/12
Bukovščica	Valentinčič	1855	1/9
Stara Loka-župnija	Goršič	1865	3/30
Trata-Gorenja vas	Zupan	1892	2/11
Stara Oselica	Zupan	1906	1/8
Škofja Loka-kapucini	Mayer	1906	2/12
Lučine	Milavec	1908	1/12
Žiri	Milavec	1914	2/38
Škofja Loka-župnija	Jenko	1932	2/20
Železniki-župnija	Jenko	1938	2/15
Leskovicca	Jenko	1941	2/11
Selca	Jenko	1944	2/19
Sv. Lenart	Jenko	1961	1/10
Žabnica	Jenko	1962	2/14
Nova Oselica	Perina-Jenko	1965	2/12
Davča	Benda	1966	2/12
Sorica	Jenko	1968	2/12
Poljane	Jenko	1969	2/15
Dražgoše	Jenko	1971	2/13
Zali Log	Jenko	1972	2/14
Javorje	Jenko	1978	2/16
Reteče	Jenko	1980	2/15
Škofja Loka-Suha	Jenko	1984	2/10
Sveti Duh	ŠOD Maribor	1994	2/12

3. Dodatek: Orgle po velikosti

Stara Loka-župnija	Goršič	1865	3/30
Žiri	Milavec	1914	2/38
Škofja Loka-župnija	Jenko	1932	2/20
Selca	Jenko	1944	2/19
Javorje	Jenko	1978	2/16
Poljane	Jenko	1969	2/15
Železniki-župnija	Jenko	1938	2/15
Reteče	Jenko	1980	2/15
Zali Log	Jenko	1972	2/14
Žabnica	Jenko	1962	2/14
Dražgoše	Jenko	1971	2/13
Nova Oselica	Perina-Jenko	1965	2/12
Sorica	Jenko	1968	2/12
Davča	Benda	1966	2/12
Sveti Duh	ŠOD Maribor	1994	2/12
Škofja Loka-kapucini	Mayer	1906	2/12
Leskoviča	Jenko	1941	2/11
Trata-Gorenja vas	Zupan	1892	2/11
Škofja Loka-Suha	Jenko	1984	2/10
Lučine	Milavec	1908	1/12
Železniki-Sv. Frančišek	Rojc	1852	1/12
Škofja Loka-uršulinke	Rumpel	1835	1/12
Stara Loka-Crnigrob	Janeček	1743	1/10
Sv. Lenart	Jenko	1961	1/10
Bukovščica	Valentinčič	1855	1/9
Stara Oselica	Zupan	1906	1/8

Opombe

- Prim. K. Schütz, *Die Orgelakten des Stiftes St. Paul in Lavanttal*, v: *Organa Austriaca II*, Wien 1979, 100.
- B. Pirnat, *Škofja Loka*, v: *Cerkveni glasbenik* 17 (1894), 87.
- B. Pirnat, *Škofja Loka*, v: *Cerkveni glasbenik* 23 (1900), 60.
- Prim. A. Prosen, *Orgle v cerkvi sv. Jakoba v Škofji Loki*, Škofja Loka 1992 (seminarska naloga na Orglarski šoli).
- Novo orglarsko podjetje*, v: *Cerkveni glasbenik* 48 (1925), 77.
- Razne vesti*, v: *Cerkveni glasbenik* 48 (1925), 120.
- H. Sattner, *Nove orgle v Pljuju*, v: *Cerkveni glasbenik* 49 (1926), 102.
- Prim. *Razne vesti*, v: *Cerkveni glasbenik* 49 (1926), 54.
- M. Tomc – S. Premrl – H. Sattner – F. Kimovec, *Nove orgle v Škofji Loki*, v: *Cerkveni glasbenik* 55 (1932), 118–119.
- A. Prosen, *Šestdesetletnica Jenkovih orgel v Škofji Loki*, v: *Cerkveni glasbenik* 86 (1993), 44.
- M. Bizjak – E. Škulj, *Orgle na Slovenskem*, Ljubljana 1985, 114.
- F. Pokorn, *n. d.*, 756.
- Prepis in prevod iz samostanske kronike mi je posredoval prof. dr. Metod Benedik, za kar se mu najiskreneje zahvaljujem.

- ¹⁴ *Orgle v Ljubljanski nadškofiji*, 60.
- ¹⁵ Prim. H. Sattner, *Orgle v kapucinski cerkvi v Škofjiloki*, v: *Cerkveni glasbenik* 29 (1906), 45–46.
- ¹⁶ *Orgle v Ljubljanski nadškofiji*, 38.
- ¹⁷ Prim. *Orgle v Ljubljanski nadškofiji*, 39.
- ¹⁸ Prim. T. Močnik, *Obnove orgle v Ljubnem ob Savinji*, v: *Cerkveni glasbenik* 85 (1992), 88.
- ¹⁹ J. Levičnik, *Nekaj črtic iz Železnikov*, v: *Drobtinice* 30 (1898), 141–147.
- ²⁰ Prim. H. Sattner, *Orgle v Žireb*, v: *Cerkveni glasbenik* 44 (1921), 4–7, 20–22, 42–44.
- ²¹ S. Premrl, *Novo orgle v Žireb nad Idrijo*, v: *Cerkveni glasbenik* 38 (1915), 11.
- ²² F. Kimovec, *Iran Milavec*, v: *Cerkveni glasbenik* 38 (1915), 70–71.
- ²³ F. Kimovec, *n. d.*, 88.
- ²⁴ H. Sattner, *n. d.*, 43–44.
- ²⁵ A. Jobst, *Žiri*, v: *Cerkveni glasbenik* 44 (1921), 88.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Orgeln im Dekanat Škofja Loka

Das Dekanat Škofja Loka umfasst 22 Pfarreien und besitzt 26 Orgeln d. h., dass auch einige Filialkirchen eine Orgel haben. In Škofja Loka befindet sich neben der Orgel in der Pfarrkirche noch eine in der Kapuzinerkirche und eine in der Ursulinenkirche. Die Pfarre Stara Loka hat eine Orgel auch in der Wallfahrtskirche in Crngrob und die Pfarre Železniki in der Filialkirche St. Franziskus.

Es gehört sich auf jeden Fall, dass voraussichtlich die vornehmste Kirche im Dekanat auch die älteste und zugleich die vornehmste Orgel hat. Es geht um die Janeček-Orgel aus dem Jahr 1743 in der Kirche in Crngrob. Die Wallfahrtskirchen hatten wegen der Pilgerspenden genug Geldmittel und konnten damit die Kulstätte verziern und bereichern. Das beweist die Kirche in Crngrob. In der Ursulinenkirche in Škofja Loka befindet sich die zweitälteste Orgel, die wahrscheinlich Peter Rumpel im Jahre 1836 für die Pfarrkirche in Stara Loka gebaut hat. So ist noch einmal das Prinzip wahr geworden: die Pfarrkirche bekommt eine neue Orgel, die alte wird aber in eine Filialkirche oder eine andere Kirche gebracht. Die drittälteste ist die Roje-Orgel aus dem Jahr 1852 in der Friedhofskirche St. Franziskus in Železniki. Interessant ist es, dass sich die drei ältesten Orgeln in Filialkirchen befinden.

Das älteste Instrument in der Pfarrkirche ist die Valentinčič-Orgel aus dem Jahr 1855 in Bukovščica, das zweitälteste aber die dreimanualige Orgel in Stara Loka. Die Orgel hat der letzte große slowenische Orgelbauer Franc Goršič als ein zweimanualiges Instrument mit 21 Registern gebaut. 1991 hat sie die Orgelwerkstatt der Fiözese aus Maribor erneuert und auf drei Manuale und 30 Register vergrößert. So ist die Orgel zur einzigen dreimanualigen und auch zur größten Orgel im Dekanat geworden, obwohl die in Žiri mehr Register hat. Alle bis jetzt erwähnten Orgeln haben Schleifladen mit sogenannten Tonkammern, die einen reineren Ton als eine Orgel mit Registerkammern geben. Die letzten zwei mechanischen Orgeln im Dekanat, jedoch bereits mit Registerkammern, haben an der Jahrhundertwende die Brüder Zupan gebaut, im Jahre 1892 in Gorenja vas und im Jahre 1906 in Stara Oselica.

Das Unternehmen der Gebrüder Mayer aus Österreich begann in der Kapuzinerkirche in Škofja Loka eine lange Reihe von pneumatischen Orgeln zu bauen. Bis zum Ende des Ersten Weltkrieges hat Ivan Milavec zwei Orgeln gebaut, 1908 in Lučine und 1914 als sein letztes Werk eine Orgel mit 38 Registern in Žiri. Nach einer achtzehnjährigen Pause begannen 1932 Franc Jenko bzw. sein Sohn Anton Jenko aus Šentvid bei Ljubljana pneumatische Orgeln zu bauen: in Škofja Loka in der Pfarrkirche (1932), Železniki – Pfarrkirche (1938), Leskoviča (1941), Selea (1944), St. Lenart (1961), Žabnica (1962), Sorica (1968), Poljane (1969), Dražgoše (1971), Zali log (1972), Javorje (1978), Nova Oselica (1965), Reteče (1980), Škofja Loka – Suha (1984). 1966 hat Andrej Benda eine Orgel in avča gebaut.

Eine große Wende bedeutet die neuste Orgel im Dekanat, die 1994 von der Orgelwerkstatt der Diözese aus Maribor in der Pfarrkirche des Heiligen Geistes gebaut wurde. Damit endet der Bau von pneumatischen und beginnt der Bau von mechanischen Orgeln. Heute ist bekannt, dass eine mechanische Orgel einen unvergleichbar reineren Ton gibt, vor allem deswegen, weil sie Tonkammern statt Registerkammern hat. Der Bau von neuen mechanischen Orgeln erweckt auch ein neues Schätzen der alten mechanischen Instrumente. Sowohl die Orgel in Stara Loka als auch die Janeček-Orgel in Crngrob wurde meisterhaft von Hubertus von Kerssenbrock aus München renoviert. Interessant ist es, dass die beiden renovierten Orgeln derselben Pfarrei gehören.

Man könnte behaupten, dass im Dekanat Škofja Loka die ganze Geschichte des slowenischen Orgelbaus im Kleinen umfasst ist.